

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Strasbourg, 8. november 2019

MIN-LANG (2019) 17final

EVROPSKA LISTINA O REGIONALNIH ALI MANJŠINSKIH JEZIKIH

**Poročilo odbora strokovnjakov
predloženo Odboru ministrov Sveta Evrope v skladu s 16.
členom listine**

Peto

poročilo

SLOVENIJA

Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih predvideva nadzorni mehanizem za ocenjevanje izvajanja listine v državi pogodbenici z namenom, da po potrebi da priporočila za izboljšave v njeni zakonodaji, politiki in praksi. Osrednji dejavnik v tem postopku je odbor strokovnjakov, ustanovljen po 17. členu listine. Njegova glavna naloga je poročati Odboru ministrov o svoji oceni izpolnjevanja obveznosti posamezne pogodbenice, preučiti dejanski položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov v državi in po potrebi pogodbenico spodbujati, da bo postopoma dosegla višjo raven zavezanosti.

Odbor ministrov je zato v skladu s prvim odstavkom 15. člena predpisal obliko za periodična poročila, ki jih mora pogodbenica predložiti generalnemu sekretarju. V skladu s to obliko pogodbenice poročajo o dejanskem izvajanju listine, o splošni politiki za jezike, za katere veljajo varstveni ukrepi iz II. dela listine, in podrobneje o vseh ukrepih, sprejetih za izvajanje določb, izbranih za vsak jezik, za katerega veljajo varstveni ukrepi iz III. dela listine. Prva naloga odbora strokovnjakov je torej preverjanje informacij iz periodičnega poročila za vse regionalne ali manjšinske jezike na ozemlju posamezne države. Država periodično poročilo objavi v skladu z 2. odstavkom 15. člena.

Vloga odbora strokovnjakov je, da oceni obstoječe pravne akte, predpise in dejansko prakso, ki jo posamezna država uporablja za regionalne ali manjšinske jezike. V skladu s tem je odbor oblikoval ustrezne delovne metode. Tako zbira informacije od organov oblasti in neodvisnih virov v državi, da bi skušal dobiti pošteno in pravično predstavo o dejanskem položaju jezika. Po uvodnem pregledu oddanega periodičnega poročila odbor strokovnjakov po potrebi pogodbenici predloži vprašanja, da bi od organov oblasti pridobil dodatne informacije o zadevah, za katere meni, da so nezadostno pojasnjene v samem poročilu. Po opravljenem pisnem postopku delegacija odbora strokovnjakov državo običajno obišče. Med obiskom se delegacija sestane z organi in združenji, katerih delo je tesno povezano z uporabo ustreznih jezikov, ter se posvetuje z organi oblasti o vprašanjih, na katera so jo opozorili. Ta postopek zbiranja informacij naj bi odboru strokovnjakov omogočil učinkovitejšo izvajanja listine v državi.

Odbor strokovnjakov nato sprejme svoje poročilo. To poročilo predloži organom oblasti zadevne države pogodbenice v nadaljnje komentiranje v določenem roku. V tej fazi lahko država pogodbenica zaprosi za zaupen dialog. Končno ocenjevalno poročilo se objavi skupaj z morebitnimi komentarji, ki so jih podali organi oblasti države pogodbenice. Dokument se nato pošlje Odboru ministrov, ki sprejme priporočila za državo pogodbenico na podlagi predlogov priporočil v ocenjevalnem poročilu.

VSEBINA

Contents

Poročilo odbora strokovnjakov.....	1
VSEBINA 3	
Povzetek.....	5
1. poglavje Položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji – Nedavne razmere in trendi.....	6
1.1 Splošne novosti v politikah, zakonodaji in praksi, ki se nanašajo na regionalne ali manjšinske jezike v Sloveniji.....	6
1.2 Položaj posameznih regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji	13
2. poglavje Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih in priporočil	17
2.1 Hrvaščina	17
2.1.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe hrvaščine	17
2.1.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe hrvaščine v Sloveniji	18
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	18
2.2 Nemščina.....	19
2.2.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe nemščine	19
2.2.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe nemščine v Sloveniji	20
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	20
2.3 Madžarščina	21
2.3.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe madžarščine	21
Spremembe v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja	24
2.3.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe madžarščine v Sloveniji	25
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	25
2.4 Italijanščina	26
2.4.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe italijanščine	26
Spremembe v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja	29
2.4.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe italijanščine v Sloveniji	30
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	30
2.5 Romščina	31
2.5.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe romščine.....	31
2.5.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe romščine v Sloveniji	32
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	32
2.6 Srbščina	33
2.6.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe srbsčine.....	33
2.6.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe srbsčine v Sloveniji	34
I. Priporočila za takojšnje ukrepe	34
3. poglavje [Predlogi za] priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope.....	35
Dodatek I: Listina o ratifikaciji.....	36
Slovenija 36	
Obdobje: 01.1.2001–	36
Izjava, vključena v verbalno noto stalnega predstavništva Slovenije z dne 26. junija 2007, vknjiženo pri Generalnem sekretariatu 27. junija 2007 – or. angl.	36
Obdobje: 27. 6. 2007–.....	37
Dodatek II: Pripombe slovenskih organov oblasti.....	38
1. poglavje 38	

Povzetek

Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih je v Sloveniji začela veljati leta 2001 in se uporablja za: hrvaški, nemški, italijanski, madžarski, romski in srbski jezik.

Madžarski in italijanski jezik uživata višjo raven pravne zaščite, ker imata status drugega uradnega jezika na območjih, ki so opredeljena kot »etnično mešana«. Znanje madžarščine ali italijanščine je lahko pogoj za zasedbo nekaterih delovnih mest v javni upravi, javnim delavcem, ki ta jezika uporabljajo, pa pripada dodatek za dvojezičnost. Organizirani so jezikovni tečaji za javne uslužbence ter terminološke delavnice za sodnike, tožilce in sodno osebje. V zadnjih letih so bili sprejeti ukrepi za zagotavljanje prevodov upravnih obrazcev v madžarščino ali italijanščino. Čezmejni programi z Madžarsko in Italijo, namenjeni krepitvi zagotavljanja izobraževanja, so bili izvedeni. Enak cilj so imele tudi spremembe zakonodaje na področju izobraževanja, sprejete leta 2018.

Kljub temu nekatere pomanjkljivosti ostajajo, zlasti glede uporabe teh jezikov v praksi. Jezikovne kompetence učiteljev in njihovo zmožnost uporabe madžarščine in italijanščine kot jezika poučevanja je treba dodatno izboljšati. Potreben je proaktivnejši pristop organov oblasti glede uporabe madžarščine in italijanščine v javni upravi, vključno s spodbujanjem govorcev teh jezikov, naj izkoristijo razpoložljive priložnosti. Izražena je bila zaskrbljenost glede finančnih sredstev, ki so na voljo za madžarske in italijanske programe javne radiotelevizijske hiše.

V načrtu je začetek pilotnega poučevanja romščine kot učnega predmeta od leta 2020 dalje. Romščina se do neke mere uporablja v medijih. Položaj romščine in njenih govorcev se od regije do regije močno razlikuje.

Slovenski pravni okvir še vedno ne vsebuje določb o priznanju hrvaščine, nemščine in srbsčine kot manjšinskih jezikov, ki jih pokriva II. del listine.

Obstaja očitna potreba po ozaveščanju slovenske družbe o regionalnih ali manjšinskih jezikih, njihovi zgodovini in kulturah, kar tvori sestavni del kulturne dediščine Slovenije.

Peto ocenjevalno poročilo odbora strokovnjakov temelji na političnih in pravnih okoliščinah, kakršne so bile v času, ko je bil odbor strokovnjakov septembra 2019 na obisku v Sloveniji.

1. poglavje Položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji – Nedavne razmere in trendi

1. Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih (v nadaljnjem besedilu: listina) je mednarodna pogodba Sveta Evrope, ki državam pogodbenicam nalaga obveznost, da varujejo in spodbujajo rabo manjšinskih jezikov, ki se tradicionalno uporabljajo v državi, na vseh področjih javnega življenja: v izobraževanju, pravosodnih in upravnih organih ter javnih storitvah, medijih, kulturnih dejavnostih in ustanovah, gospodarskem in družbenem življenju ter čezmejnih izmenjavah. Slovenija je listino podpisala 3. julija 1997 in jo ratificirala 4. oktobra 2000. Listina je v Sloveniji začela veljati 1. januarja 2001. Uporablja se za: hrvaški, nemški, madžarski, italijanski, romski in srbski jezik. Hrvaški, nemški in srbski jezik pokriva II. del (7. člen), romski jezik kot jezik brez ozemlja pokriva II. del, madžarski in italijanski jezik pa sta zaščiteni v skladu z II. in III. delom (8.–14. člen).

2. V skladu s prvim odstavkom 15. člena morajo države pogodbenice vsaka tri leta predložiti poročila o izvajanju listine. Slovenski organi oblasti so svoje peto periodično poročilo predložili 8. aprila 2019, pet let in sedem mesecev po prejšnjem periodičnem poročilu (2013). Peto ocenjevalno poročilo temelji na informacijah iz periodičnega poročila, dodatnih informacijah, pridobljenih od organov oblasti, izjav predstavnikov govorcev manjšinskih jezikov med obiskom v Sloveniji (17.–20. septembra 2019) in/ali izjav, podanih v pisni obliki na podlagi drugega odstavka 16. člena listine.

3. Prvo poglavje tega ocenjevalnega poročila se osredotoča na splošne razmere in trende glede regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji in položaj teh jezikov. Preučuje zlasti ukrepe, ki so jih slovenski organi oblasti sprejeli v odziv na priporočila odbora strokovnjakov in Odbora ministrov, podana ob koncu četrtega kroga spremljanja izvajanja, in osvetljuje tudi nekatera nova vprašanja. Drugo poglavje ponuja podroben uvid v stanje izvajanja ukrepov Slovenije v zvezi z vsakim posameznim jezikom in priporočila, naslovljena na slovenske organe oblasti. Na podlagi svoje ocene odbor strokovnjakov v tretjem poglavju predstavlja svoja priporočila Odboru ministrov, ki naj jih ta predloži Vladi RS, kot določa četrty odstavek 16. člena listine.

4. Glede podrobnega pravnega pregleda vsakega ukrepa se odbor strokovnjakov sklicuje na svoje **četrto ocenjevalno poročilo o izvajanju listine v Sloveniji (ELRMJ (2014) 5²)**.

5. Poročilo temelji na političnih in pravnih okoliščinah, kakršne so bile v času, ko je bil septembra 2019 odbor strokovnjakov na obisku v Sloveniji. To ocenjevalno poročilo je odbor strokovnjakov sprejel 8. novembra 2019. Objavljeno je bilo 3. julija 2020.

1.1 Splošne novosti v politikah, zakonodaji in praksi, ki se nanašajo na regionalne ali manjšinske jezike v Sloveniji

6. Slovenija še naprej zagotavlja visoko raven pravne zaščite madžarskega in italijanskega jezika na območjih, kjer živita madžarska oziroma italijanska narodna skupnost (»narodnostno mešana območja«), tudi z ustavnimi določbami, in izkazuje zavezanost zaščiti in spodbujanju teh dveh jezikov. V zadnjih letih je sprejela ukrepe za izboljšanje izvajanja pravnega okvira, čeprav v praksi še vedno vztrajajo pomanjkljivosti pri uporabi madžarskega in italijanskega jezika. Toda v pravnem okviru, politikah in praksi so še vedno opazni različni pristopi do »avtohtone madžarske in italijanske narodne skupnosti«, do »romske skupnosti« in do drugih etničnih skupin, kar se zrcali tudi v zaščiti in spodbujanju njihovih jezikov.

Od 1. julija 2019 veljajo nova pravila v skladu s sklepi Odbora ministrov z dne 28. novembra 2018 o krepitvi nadzornega mehanizma za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih, po katerih države pogodbenice svoje periodično poročilo predložijo vsakih pet let (namesto tri), informacije o izvajanju priporočil odbora strokovnjakov v ocenjevalnem poročilu, ki so namenjena takojšnjemu ukrepanju, pa vsaki dve leti in pol.

² <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806dba62>

7. Nacionalni program za jezikovno politiko 2014–2018 se je izvajal in je med drugim vključeval ukrepe za obravnavo »jezikov avtohtonih narodnih skupnosti, romske skupnosti, drugih manjšinskih skupin in priseljencev«. Naknadna akcijska načrta za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost sta bila sprejeta leta 2015. Medresorska delovna skupina, ustanovljena leta 2014, je spremljala izvajanje jezikovne politike in pripravljala letna poročila, ki jih je obravnavala Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti. Poleg tega je bil za madžarščino in italijanščino pripravljen Načrt ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018. Letna poročila o njegovem izvajanju je sprejemala vlada, ki je imela obveznost obveščanja Komisije Državnega zbora za narodni skupnosti. Poleg tega je aprila 2019 komisija predlagala vladi, naj v sodelovanju s predstavniki madžarske in italijanske narodne skupnosti pripravi seznam ukrepov za reševanje tekočih in odprtih vprašanj, povezanih z njihovim položajem in uresničevanjem njihovih pravic.

8. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da se nekateri ukrepi, predvideni v omenjenem dokumentu, nanašajo tudi na vprašanja, ki jih je v zvezi z madžarščino ali italijanščino sprožil v svojem prejšnjem ocenjevalnem poročilu. Poleg tega tovrstne politike/strateški dokumenti, če so posvečeni regionalnim ali manjšinskim jezikom, kažejo na strukturiran pristop in lahko prispevajo k boljšemu izvajanju listine. Sodelovanje predstavnikov govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov pri pripravi, izvajanju in spremljanju teh politik/strateških dokumentov je temeljnega pomena za njihovo uspešnost.

9. Odbor strokovnjakov prav tako poudarja, da zaščita in spodbujanje regionalnih ali manjšinskih jezikov, ki so v šibkejšem položaju in katerih govorci pogosto ne želijo, da bi bili videti kot ljudje, ki »iščejo težave«, zahtevata proaktiven pristop organov oblasti in posebne ukrepe, ki se odzivajo na potrebe teh jezikov. To še zlasti velja za jezike z majhnim številom govorcev.

Uporaba listine za hrvaščino, nemščino in srbsčino

10. V prejšnjih krogih spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov ugotovil, da se hrvaški, nemški in srbski jezik na ozemlju sedanje Slovenije govorijo že stoletja. Kot manjšinski jeziki, ki se tradicionalno uporabljajo, hrvaščino, nemščino in srbsčino štiti II. del listine na območjih, kjer se v Sloveniji tradicionalno govorijo v skladu s prvim odstavkom 2. člena, ki določa: »Pogodbenica se obvezuje, da bo uporabljala določbe II. dela za vse regionalne ali manjšinske jezike, ki se govorijo na njenem ozemlju in so v skladu z opredelitvijo izraza v 1. členu.« Uporabo II. dela za te jezike odbor strokovnjakov obravnava že od prvega kroga spremljanja izvajanja in temu pritrjuje tudi Odbor ministrov. Toda slovenski organi oblasti hrvaščine, nemščine in srbsčine še vedno niso priznali kot manjšinske jezike, ki se v državi tradicionalno govorijo, niti zanje ne uporabljajo II. dela listine. Zato je v svojem zadnjem priporočilu Odbor ministrov priporočil, naj Slovenija **»prizna hrvaščino, nemščino in srbsčino kot manjšinske jezike, ki se tradicionalno govorijo v Sloveniji, in v sodelovanju z govorci teh jezikov uporabi določbe iz II. dela«**.³

11. Toda v obravnavanem obdobju to priporočilo ni bilo izvedeno. Slovenski organi oblasti še vedno ne priznavajo tradicionalnega značaja hrvaščine, nemščine in srbsčine ter zanje ne uporabljajo II. dela, temveč te jezike označujejo kot »jezike migrantov«. Raven zaščite in spodbujanja teh jezikov je na splošno pod ravno zahtevo iz listine. V tem kontekstu je treba poudariti, da listina od držav pogodbenic zahteva, da regionalne ali manjšinske jezike priznajo kot izraz kulturnega bogastva (7. člen, prvi odstavek, točka a), in poudarja potrebo po odločnem ukrepanju za spodbujanje njihove rabe (7. člen, prvi odstavek, točka c). Kot je odbor strokovnjakov v zvezi s Slovenijo in drugimi državami pogodbenicami že večkrat poudaril, listina v točki a prvega odstavka 7. člena predpisuje izrecno priznanje določenega jezika v domačem pravnem redu.⁴ Tudi »odločno ukrepanje« (7. člen, prvi odstavek, točka c) zahteva pravni okvir za spodbujanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v javnem življenju in ustanovitve organov,

³ CM/RecChL(2014)4

⁴ Glej, na primer, Četsto poročilo odbora strokovnjakov o Sloveniji, ELRMU(2014)5, odst. 36; Prvo poročilo odbora strokovnjakov o Hrvaški, ELRMU(2001)2, odst. 30; Sedmo poročilo odbora strokovnjakov o Švici, MIN-LANG(2019)10, odst. 20.

odgovornih za takšno spodbujanje, v sodelovanju z govorcami ter zagotavljanje ustreznih finančnih sredstev.⁵ V Sloveniji je nepriznavanje hrvaščine, srbsčine in nemščine kot regionalnih ali manjšinskih jezikov, ki se tradicionalno govorijo, glavna ovira za izvajanje določb iz II. dela, ki se navezujejo na te jezike. To na primer velja za točko f prvega odstavka 7. člena, ki zahteva »zagotavljanje primernih oblik in sredstev za poučevanje in študij regionalnih ali manjšinskih jezikov« in med drugim implicira razvoj posebnega izobraževalnega modela, ki pokriva vse ravni izobraževanja in upošteva tradicionalni značaj zadevnega jezika ter vključuje tudi lokalno kulturo, ki se zrcali v jeziku. Hrvaščina, srbsčina in nemščina trenutno nimajo koristi od tovrstnih ukrepov.

12. Listina zahteva tudi posvetovanje z govorcami manjšinskih jezikov (7. člen, četrti odstavek). Leta 2015 in 2018 so predstavniki govorcev nemščine, srbsčine in hrvaščine⁶ predložili predloge ukrepov za izvajanje listine v zvezi z njihovimi jeziki slovenski vladi in med drugim tudi Svetu Evrope. Ob obeh priložnostih so govorcev prosili, da bi začeli dialog o izvajanju priporočil odbora strokovnjakov in Odbora ministrov ter da bi se z njimi posvetovali pri pripravi periodičnega poročila Slovenije. Na žalost slovenski organi oblasti doslej še niso opravili nobenega takega posveta. Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti poziva, naj upoštevajo potrebe in želje, ki so jih izrazile omenjene skupine, in se z njimi čim prej posvetuje o izvajanju listine glede hrvaščine, nemščine in srbsčine.

Spoštovanje, razumevanje in strpnost do regionalnih ali manjšinskih jezikov

13. Raven zaščite in spodbujanja rabe regionalnega ali manjšinskega jezika je odvisna tudi od tega, kako nanj gledajo govorcev večinskega jezika. Zato je ozaveščanje med večinskim prebivalstvom izjemno pomembno in zahteva nenehna prizadevanja tako v izobraževanju kot v medijih. Temeljni cilj tovrstnih prizadevanj je doseči, da bi večinsko prebivalstvo cenilo dejstvo, da govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov s svojimi jeziki in kulturami tvorijo del jezikovne in kulturne dediščine države.⁷ In tem smislu tretji odstavek 7. člena listine vsebuje ključno določbo, izobraževalni sistem in mediji pa so ključnega pomena za spodbujanje »spoštovanja, razumevanja in strpnosti do regionalnih ali manjšinskih jezikov.«

14. V skladu s periodičnim poročilom in dodatnimi informacijami, prejetimi od organov oblasti, je med izobraževalnimi cilji, opredeljenimi v 2. členu Zakona o osnovni šoli, naveden precej široko zastavljen »odgovoren odnos do [...] svoje in drugih kultur.« Podrobnejši cilji so opredeljeni v učnih načrtih družboslovnih predmetov (učenci bi morali biti seznanjeni z raznolikostjo slovenskega prebivalstva, se pravi z narodnimi manjšinami in priseljenci; morali bi biti zmožni navesti območja, na katerih živijo narodne manjšine, in poznati koncepte, kot sta narodna manjšina ali dvojezična šola) in zemljepisa (učenci bi morali znati razložiti razloge za dvojezičnost in pomen zaščite narodnih manjšin). Toda način uresničevanja teh ciljev je odvisen od učiteljev. Pri obveznem izbirnem predmetu Romska kultura se učenci učijo o romski kulturi in zgodovini, pri predmetu Srečanja s kulturami in načini življenja, ki je prav tako med obveznimi izbirnimi predmeti, pa se spoznavajo z različnimi kulturnimi oblikami.

15. V zvezi z mediji periodično poročilo navaja, da je je Radiotelevizija Slovenija (RTV Slovenija) dolžna podpirati razširjanje znanja o drugih kulturah, ki so navzoče v Sloveniji. Poleg tega oddaja radijske in televizijske programe v madžarščini in italijanščini. Odbor strokovnjakov poudarja, da se cilji, navedeni v tretjem odstavku 7. člena, v glavnem nanašajo na ozaveščanje v osrednjih medijih po vsej državi in jih torej ni mogoče doseči zgolj s programskimi vsebinami v manjšinskih jezikih. Glede govorcev hrvaščine in srbsčine periodično poročilo navaja, da Radio Slovenija od leta 2016 predvaja novo radijsko oddajo Sami naši, »namenjeno manjšinam iz nekdanjih jugoslovanskih

republic«, v kateri so prispevki »v slovenskem jeziku oz. s prevodi« (Sami naši, 30 minut/teden, ob nedeljah od 21.30 do 22.00). Televizijsko oddajo NaGlas!, »namenjeno etničnim skupnostim z območja nekdanje Jugoslavije«, ki »spremlja življenje pripadnikov prve, druge in tretje generacije priseljencev«,

⁵ Glej, na primer, Drugo poročilo odbora strokovnjakov o Nemčiji, ELRMU(2006)1, odst. 24; Drugo poročilo odbora strokovnjakov o Švedski, ELRMU(2006)4, odst. 28.

⁶ Samo predstavniki govorcev hrvaščine, 2018.

⁷ Glej, na primer, Četrtlo poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine na Slovaškem, ELRMU (2016) 2, odst. 69.

predvaja Televizija Slovenija. Toda ne zdi se, da bi te oddaje poskušale predstaviti hrvaščino in srbsščino kot sestavni del jezikovne in kulturne dediščine Slovenije ali doseči govorce hrvaščine ali srbsščine, ki živijo na območju, kjer se jezika tradicionalno govorita. Periodično poročilo omenja tudi mednarodno koprodukcijsko oddajo Alpe–Donava–Jadran, podobe iz Srednje Evrope, ki jo prav tako označi kot »program Radiotelevizije Slovenija za tujino«. Oddaja vključuje prispevke iz več držav v regiji in ni jasno, ali je bila v njej kdaj predstavljena nemška manjšina v Sloveniji.

16. Kulturna raznolikost in medkulturni odnosi so tudi tema različnih projektov, od katerih nekatere izvaja na primer italijanska narodna skupnost.

17. Toda govorci regionalnih ali manjšinskih jezikov poudarjajo, da se v izobraževanju ne zagotavlja ustreznih informacij o njihovi zgodovini in kulturi.⁸ Poleg tega v osrednjih medijih večinoma ni poročanja o govorcih regionalnih ali manjšinskih jezikov ali pa se o njih poroča v negativnem smislu. Zdi se, da je negativen odnos do govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov zelo razširjen, zaradi stigmatizacije in stereotipov pa so prizadeti zlasti govorci nemščine in italijanščine. Pomanjkljivo poznavanje zgodovine in kulture, ki se zrcalita v madžarskem in italijanskem jeziku, je še posebej opazno zunaj območij, kjer ti dve narodni skupnosti živita. Govorci italijanščine so opozorili tudi na težnje po prisvajanju njihove kulturne dediščine, ki se nato opredeljuje kot slovenska.

18. Kot že v prejšnjih ocenjevalnih poročilih odbor strokovnjakov znova poudarja, da so potrebni odločnejši ukrepi za spodbujanje ozaveščenosti in strpnosti o regionalnih ali manjšinskih jezikih v Sloveniji.⁹ Organi oblasti bi morali v okviru rednega šolanja, predvsem prek učnih načrtov, učnega gradiva in usposabljanja učiteljev, ozaveščati splošno javnost o tradicionalni prisotnosti hrvaškega, italijanskega, madžarskega, nemškega, romskega in srbskega jezika ter o njihovem prispevku k slovenski družbi. Medije bi bilo brez vpliva na njihovo neodvisnost treba spodbujati, da bi tem jezikom in kulturam kot sestavnim delom slovenske zgodovine in kulture namenjali več pozornosti. Poleg tega bi bilo treba ozaveščati o regionalnih ali manjšinskih jezikih kot elementu in pričakovanem rezultatu usposabljanja novinarjev osrednjih medijev in učiteljev.

Odnosi med jezikovnimi skupinami (7. člen, prvi odstavek, točka e)

19. V skladu s periodičnim poročilom je pri javnih razpisih za kulturne in druge projekte eno od meril medsebojno sodelovanje različnih manjšinskih skupnosti. Take projekte v glavnem prijavljajo nevladne organizacije, ki pa ne predstavljajo in ne obravnavajo nujno govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov. Odbor strokovnjakov poudarja, da bi bilo treba odnose med jezikovnimi skupinami v Sloveniji spodbujati tudi zunaj okvirov projektov, in sicer med vsemi skupinami, katerih jezike pokriva lista.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v izobraževanju

20. Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov na tem področju in sprejeti ukrepi se močno razlikujejo. Na voljo sta dvojezično slovensko-madžarsko izobraževanje in izobraževanje v italijanščini. Romščina se še ne poučuje kot ločen predmet. Ni vzpostavljenega modela za poučevanje hrvaščine, nemščine ali srbsščine kot regionalnih ali manjšinskih jezikov.

21. Leta 2018 so bile sprejete spremembe Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja. Te med drugim za govorce madžarščine in italijanščine predvidevajo možnost vpisa otrok v dvojezične šole, kjer pouk poteka v slovenščini ali madžarščini, ali v šole, kjer pouk poteka v italijanščini, tudi če živijo zunaj »narodnostno mešanih območij«. Drugi člani predvidevajo objavo dvojezičnih učnih načrtov, katalogov znanj in izpitnih katalogov

⁸ Glej tudi Četrto mnenje svetovalega odbora za Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin, ACFC/OP/IV(2017)003, odst. 78.

⁹ Glej Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMJ (2014) 5, odst. 99, Tretje poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMJ (2010) 5, odst. 77.

na dvojezičnih območjih, spremenjene pogoje glede obvladovanja madžarščine ali italijanščine in preizkusov znanja za učitelje, možnost, da narodna skupnost poda mnenje o letnem delovnem načrtu šole, in ustanovitev strokovne skupine v okviru Zavoda za šolstvo, ki zagotavlja nasvete in strokovno podporo. Informacije, prejete med obiskom v Sloveniji, nakazujejo, da se zakon še ne izvaja v celoti.

22. Slovenija zagotavlja izobraževanje in usposabljanje učiteljev, toda prihodnji učitelji se lahko izobražujejo tudi na Madžarskem ali v Italiji. Ustrezno usposabljanje učiteljev, vključno za madžarščino in italijanščino ter za poučevanje v teh dveh jezikih, in visoka raven jezikovnih kompetenc sta bistvenega pomena za zagotavljanje izobraževanja v manjšinskih jezikih. Periodično poročilo in informacije, prejete od govorcev regionalnih ali manjšinskih jezikov, razkrivajo potrebo po dvigu jezikovnih kompetenc učiteljev v jezikih manjšin. Organi oblasti se zavedajo pomena usposabljanja učiteljev in jezikovnih kompetenc ter potrebe po posodabljanju programov usposabljanja, tudi metodologij za šole, kjer pouk poteka v slovenščini in madžarščini. V zadnjih letih sta bila izvedena dva čezmejna programa (*Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem* in *Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za italijansko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost v Italiji*), osredotočena predvsem na usposabljanje učiteljev, ki sta bila dobro sprejeta med govorci madžarščine in italijanščine.

23. Glede spremljanja točka i prvega odstavka 8. člena zahteva ocenjevanje in analizo izvajanja sprejetih ukrepov in doseženega napredka pri uvajanju ali razvoju poučevanja manjšinskih jezikov. O tem je treba sestaviti in objaviti poročila, ki med drugim vsebujejo informacije o obsegu in razpoložljivosti poučevanja manjšinskih jezikov, izboljšanju jezikovnih znanj, številu razpoložljivih učiteljev in zagotavljanju učnih gradiv. Namen tovrstnega spremljanja je prepoznati zadovoljive ukrepe in metode ter področja, kjer so potrebna dodatna prizadevanja. Redna poročila ponujajo priložnost za ocenjevanje poučevanja manjšinskih jezikov skozi čas, kar omogoča prilagajanje metod in ukrepov na podlagi pridobljenih izkušenj. Ali takšno spremljanje trenutno poteka, ni jasno.¹⁰

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v pravosodnih organih

24. Ustava Republike Slovenija (11. člen) določa, da je na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost (»narodnostno mešana območja«), poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Njuno uporabo v sodnih organih dodatno določa zakonodaja. Zakon o sodiščih, na primer, v 5. členu določa, da na območjih, kjer živi italijanska in madžarska narodna skupnost, sodišča poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja katerega od teh jezikov. 62. člen Sodnega reda določa, da »če je v postopku udeležena samo ena stranka ali če obe stranki v postopku uporabljata isti jezik, se postopek vodi samo v jeziku teh strank«. Če sta v postopku udeleženi stranki, od katerih uporablja ena slovenski jezik, druga pa italijanski ali madžarski jezik, se vodi postopek v slovenskem in italijanskem ali madžarskem jeziku (t.i. dvojezični postopek).

25. Nekatera sodišča in tožilstva zaposlujejo sodnike in tožilce, ki govorijo madžarsko ali italijansko, ali imajo predvideno določeno število mest za sodnike in tožilce, za katere se zahteva izkaz višje ravni znanja teh jezikov. Leta 2018 sta bili izvedeni dve delavnici pravne terminologije za madžarski in italijanski jezik. Prevedeni so bili tudi obrazci. Kljub temu se v praksi madžarščina in italijanščina redko uporabljata na sodiščih, kot so navedli tudi slovenski organi oblasti. Ker je v večini primerov potrebno tolmačenje, kar podaljšuje trajanje postopka, govorci madžarščine in italijanščine raje uporabljajo slovenščino, da pospešijo postopek. Slovenski organi oblasti bi morali še naprej sprejemati ukrepe za izboljšanje znanja madžarščine in italijanščine sodnikov, tožilcev in sodnega osebja, da bi olajšali uporabo teh jezikov v praksi.

¹⁰ Glej na primer Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Nemčiji, ELRMJ (2011)2 odst. 72, Šesto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Nemčiji, CM(2018) 142, odst. 15.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v upravnih organih

26. Zgoraj omenjena ustavna določba o statusu italijanščine in madžarščine kot uradnega jezika na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost (»narodnostno mešana območja«, kot so opredeljena v ustreznih občinskih statutih), in nadaljnja zakonodaja zagotavljata trdno pravno podlago za uporabo madžarščine in italijanščine v upravnih organih. Njuno uporabo olajšuje več ukrepov. Za nekatera delovna mesta v javni upravi se morda zahteva znanje teh jezikov na osnovni ali višji ravni, javni uslužbenci pa so upravičeni do dodatka za dvojezičnost. Iz državnega proračuna so zagotovljena finančna sredstva za občine, kjer se uporabljata madžarščina ali italijanščina (0,15 % skupnih izdatkov občin). Organizirani so jezikovni tečaji za javne uslužbenke, od leta 2014 med drugim tudi za policiste. Nekateri organi zaposlujejo tudi prevajalce.

27. Zadnja leta Ministrstvo za javno upravo organizira posvete z ustreznimi občinami in pripravlja pisne informacije o predpisih, ki urejajo uporabo madžarščine in italijanščine. Poleg tega so upravni obrazci, prevedeni v madžarščino in italijanščino, na voljo na uradnem portalu www.e-uprava.gov.si. Odbor strokovnjakov ugotavlja, da nekatere ustanove, na primer Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zagotavljajo dvojezične obrazce v slovenščini in italijanščini. Nekateri govorci regionalnih ali manjšinskih jezikov, s katerimi se je odbor strokovnjakov sestel, bi raje imeli dvojezične obrazce (namesto enojezičnih v italijanščini ali madžarščini), ker bi bili neposredno dostopni, medtem ko morajo zdaj za obrazce v regionalnem ali manjšinskem jeziku v upravnih uradih pogosto posebej prositi. Vse več spletnih strani različnih upravnih organov ponuja različice ali informacije v madžarščini in italijanščini. Dokumenti, kot sta osebna izkaznica in vozniško dovoljenje, se izdajajo na dvojezičnem obrazcu. Leta 2016 je Zavod za zaposlovanje opredelil delovna mesta, za katera se v ustreznih območnih službah zahteva znanje madžarščine ali italijanščine, in od takrat je v pogodbe o zaposlitvi vključen tudi dodatek za dvojezičnost. Podobno je leta 2016 Center za socialno delo Lendava/Lendva predpisal znanje madžarščine kot pogoj za zasedbo več delovnih mest.

28. Toda kljub tem pozitivnim ukrepom in določeni stopnji uporabe madžarščine in italijanščine v upravnih organih na praktični ravni še vedno vztrajajo pomanjkljivosti. Čeprav so organizirani jezikovni tečaji, ti ne zagotavljajo vedno zadostne ravni madžarščine ali italijanščine, ki bi omogočala vsakodnevno uporabo teh jezikov v službenem okolju. Na splošno so organi oblasti pripravljeni govoriti madžarsko ali italijansko z ljudmi, ki jih nagovorijo v teh jezikih, ali na zahtevo zagotoviti dokumente v madžarščini ali italijanščini. Vsekakor je treba govorce regionalnih ali manjšinskih jezikov spodbujati, naj izkoristijo obstoječe priložnosti in uporabljajo madžarščino ali italijanščino. Govorci regionalnih ali manjšinskih jezikov pogosto ne uporabijo jezikovnih možnosti, ki so jih zagotovili organi oblasti, ker govorijo tudi uradni jezik in ne želijo, da bi jih dojemali kot ljudi, ki »iščejo težave«. Poleg organizacijskih ukrepov je torej treba proaktivno nastopiti, da bi govorce manjšinskih jezikov spodbudili k uporabi njihovega jezika.¹¹

29. Glede javnih storitev v smislu tretjega odstavka 10. člena želi odbor strokovnjakov poudariti, da gre za javne storitve, ki jih zagotavljajo upravni organi ali druge osebe v njihovem imenu (na primer, železniški in mestni promet, elektrika, voda in plin, čiščenje in komunalne storitve, telefonske storitve, odvoz in odlaganje odpadkov, športni in prostočasni objekti). Madžarščina in italijanščina se do neke mere uporabljata pri zagotavljanju teh storitev, zlasti v podjetjih, ki poslujejo na občinski ravni. V primerih, ko so govorci regionalnih in manjšinskih jezikov ali druge ustanove prosili podjetja, ki zagotavljajo tovrstne javne službe, naj uporabljajo tudi madžarščino ali italijanščino, so bili odzivi pozitivni. Toda na tem področju so potrebni proaktivnejši ukrepi, da se zagotovi uporaba teh jezikov, kot to zahteva ratifikacija listine.

30. V Sloveniji trenutno potekajo razprave o ustanovitvi pokrajin in v času obiska odbora strokovnjakov v Sloveniji je o tem tekel javni posvetovalni proces. Zlasti govorce italijanščine med drugim skrbi, kakšne posledice na uporabo italijanščine bo imela vključitev območja, na katerem živijo, v »Primorsko-notranjsko pokrajino«. Novoustanovljena pokrajina bi obsegala širše ozemlje, na katerem bi govorci italijanščine predstavljali majhen delež prebivalstva in več organov oblasti bi se nahajalo zunaj

¹¹ Glej, na primer, Prvo poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Romuniji, ELRMJ (2012) 3, odst. 435.

območja, na katerem živi italijanska narodna skupnost. Odbor strokovnjakov želi opomniti organe oblasti, da točka b prvega odstavka 7. člena listine od njih zahteva zagotavljanje, da »že obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe posameznega regionalnega ali manjšinskega jezika«. Poleg tega morajo regionalni organi oblasti izvajati tudi določbe iz točk, a, b, c in e drugega odstavka 10. člena listine.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v medijih

31. RTV Slovenija oddaja programe v madžarščini, italijanščini in romščini. Nikakor pa občasne rabe hrvaščine, nemščine in srbsčine (glej spodaj) v nekaterih oddajah ni mogoče razumeti kot zagotavljanja medijskih programov v regionalnih ali manjšinskih jezikih.

32. Kot mnogi drugi javni ponudniki televizijskih in radijskih vsebin se v zadnjih letih tudi RTV Slovenija sooča s finančnimi težavami, potekajo pa tudi razprave o njenem prestrukturiranju in prihodnjem razvoju. Zaradi tega so govorci madžarščine in italijanščine zelo zaskrbljeni glede prihodnosti programov v teh dveh jezikih.

33. Vzpostavljena sta dva samostojna programska odbora za RTV programe v italijanščini in madžarščini, v katerih so zastopani govorci madžarščine in italijanščine. Vsaka narodna skupnost ima po enega člana tudi v Programskem svetu RTV Slovenija. Kljub temu se zdi, da Programski svet le redko upošteva njihova mnenja.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v kulturnih dejavnostih in ustanovah

34. Kulturne dejavnosti prejemajo podporo, a se ta od jezika do jezika močno razlikuje. V zvezi z jeziki, ki jih pokriva II. del, odbor strokovnjakov ugotavlja, da so zneski v mnogih primerih nezadostni za izvajanje ustreznih kulturnih dejavnosti.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v gospodarskem in družbenem življenju

35. Madžarščina in italijanščina se do neke mere uporabljata v gospodarskem in družbenem življenju, ker v tem smislu za podjetja obstajajo tudi nekatere pravne obveznosti. Madžarščina ali italijanščina se uporablja tudi v socialnovarstvenih ustanovah, na primer v domovih za ostarele. Bolj problematična je njuna raba v bolnišnicah. Kot navaja periodično poročilo, zakonodaja ne predvideva uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov pri sestavljanju plačilnih nalogov ali drugih finančnih dokumentov niti je ne preprečuje. Kljub temu se zdi, da se nobeni takšni dokumenti ne sestavljajo v madžarščini ali italijanščini. Tudi varnostna navodila, na primer navodila za evakuacijo, varnostna pravila in opozorila, so praviloma sestavljena le v slovenščini. Prav tako ni videti, da bi bile informacije o pravicah potrošnikov, pravilih glede garancije za izdelke, odgovornosti proizvajalca ali pravici do odstopa od pogodbe, na primer, na voljo v madžarščini ali italijanščini.

36. Odbor strokovnjakov ni prejel informacij o tem, v kolikšni meri se v gospodarskem in družbenem življenju olajšuje in/ali spodbuja uporabo madžarščine ali italijanščine v skladu s točko d prvega odstavka 13. člena. Ustrezni ukrepi bi lahko vključevali spodbujanje uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v turističnem sektorju ali na mednarodnih sejmih in nagrajevanje podjetij, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik ali izvajajo kampanje za dvojezičnost. Enako velja za točko b drugega odstavka 13. člena, ki zahteva organizacijo dejavnosti za spodbujanje uporabe teh jezikov v gospodarskem in družbenem življenju ter v javnem sektorju.

Uporaba regionalnih ali manjšinskih jezikov v čezmejnih izmenjavah

37. Čezmejne izmenjave igrajo pomembno vlogo v spodbujanju uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov in na tem področju poteka več dejavnosti. V nekaterih primerih so te izmenjave bolj plod pobud nevladnih organizacij kot organov oblasti.

1.2 Položaj posameznih regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji

38. Odbor strokovnjakov je v prejšnjih krogih spremljanja ugotovil, da je hrvaški jezik tradicionalno prisoten v Beli Krajini in Žumberku (Dolenjska).¹² Vendar pa hrvaščina velja za »enega od jezikov nekdanjih jugoslovanskih republik« in v tem kontekstu so sprejeti ukrepi, na podlagi katerih uživa ugodnosti hrvaščina. Periodično poročilo navaja, da so slovenske oblasti v obdobju 2013–2017 letno namenile med približno 17.000 in 26.000 EUR za sofinanciranje od 25 do 37 projektov. Ti obsegajo različne kulturne dejavnosti, ki niso namenjene le spodbujanju rabe jezika in pokrivajo Slovenijo kot celoto, ne pa nujno zgolj območje, na katerem se jezik tradicionalno uporablja. Ob priznavanju pomembnosti finančne podpore hrvaškim kulturnim dejavnostim v Sloveniji je taka omejena podpora, ki v nekaterih primerih znaša do nekaj sto evrov za projekt, očitno premajhna za ustrezno zaščito in spodbujanje rabe hrvaščine. Poleg tega odbor strokovnjakov poudarja¹³, da so za dolgoročno zagotavljanje delovanja manjšinskih institucij potrebna tudi stalna namenska sredstva. Hrvaščina se v radijskih in televizijskih programih uporablja le občasno, večinoma v pogovorih v oddajah *Sami naši* in *Na Glas!* (glej 1.1 zgoraj). To je premalo za zadostno trajanje oddajanja v hrvaščini; poleg tega so le redko obravnavana vprašanja, pomembna za govorce hrvaščine, ki živijo na območju, kjer se jezik tradicionalno uporablja. Med omenjenimi financiranimi projekti je naštetih nekaj radijskih programov v hrvaščini, ki so v obdobju 2014–2016 letno prejeli med 500 in 1.000 EUR, kar je absolutno nezadosten znesek, da bi ga lahko razumeli kot »omogočanje/spodbujanje« rabe hrvaščine v medijih. Izobraževalni model za hrvaščino kot regionalni ali manjšinski jezik na območjih, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja, ne obstaja. Periodično poročilo navaja, da se hrvaščina lahko poučuje kot tuji jezik ali kot »materni jezik otrok drugih narodnosti«, kar sta modela, ki ne izpolnjujeta zahtev iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Kaže, da niti ta modela nista dostopna na območju, kjer se jezik tradicionalno uporablja. Hrvaščino je mogoče študirati na univerzitetni ravni, toda iz periodičnega poročila je razvidno, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v zadnjih letih ni financirala nobene raziskave o hrvaščini. Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ sicer deluje, a videti je, da to ni primeren okvir za posvetovanje o vprašanih glede hrvaščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika.

39. Kot je bilo ugotovljeno v prejšnjih obdobjih spremljanja, se nemščina v Sloveniji tradicionalno uporablja, večina govorcev pa danes živi v krajih, kot so Maribor, Apače, Celje in na vzhodnem delu Kočevskega.¹⁴ Periodično poročilo navaja, da so slovenske oblasti v obdobju 2013–2017 letno namenile med približno 20.000 in 26.000 EUR za sofinanciranje od 14 do 25 projektov. Vendar pa nekateri med njimi niso namenjeni spodbujanju rabe nemščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika. Poleg tega so, enako kot pri drugih jezikih, zneski za posamezne projekte v veliko primerih zelo nizki, včasih le nekaj sto evrov. Ob priznavanju pomembnosti finančne podpore nemškim kulturnim dejavnostim v Sloveniji je taka omejena podpora očitno preskromna za ustrezno zaščito in spodbujanje rabe nemščine. Dolgoročno so potrebna tudi stalna namenska sredstva, da se zagotovi delovanje manjšinskih institucij. Nemščine v javnem življenju skoraj ni, kar velja tudi za medije. Periodično poročilo omenja »radijske in televizijske programe za tujo javnost«; v tem kontekstu navaja tudi novice v nemščini in angleščini, ki jih predvaja spletni Radio Slovenija International. Tak model, ki velja tudi za angleščino, očitno ni bil zasnovan za nemščino kot manjšinski jezik, zato je nezadosten. Nemščino je mogoče občasno slišati v oddaji Alpe–Donava–Jadran, podobe iz Srednje Evrope, kadar so na sporedu pogovori z nemškimi govorcami zunaj Slovenije. Poleg tega se oddaja posveča temam, ki so preširoke, da bi bile relevantne za spodbujanje rabe nemščine kot manjšinskega jezika – ali za večjo ozaveščenost o njej. Obstaja potreba po določeni prisotnosti nemščine na lokalnih radijskih in televizijskih postajah na območjih, kjer se nemščina tradicionalno uporablja, kar bi prav tako prispevalo k ozaveščanju o tradicionalni prisotnosti nemškega jezika v Sloveniji. V slovenskem izobraževalnem sistemu še vedno ni modela za poučevanje nemščine kot regionalnega ali manjšinskega jezika. Nemščino se poučuje

¹² Glej Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMU (2014) 5, 14. odstavek, Tretje poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMU (2010) 5, 15. odstavek.

¹³ Glej, na primer, Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMU (2014) 5, 46. odstavek.

¹⁴ Glej Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMU (2014) 5, 14. odstavek, Tretje poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMU (2010) 5, 14. odstavek.

kot tuji jezik in na mednarodni šoli v Ljubljani kot »materni jezik otrok drugih narodnosti«. Ti modeli ne ustrezajo zahtevam listine glede poučevanja regionalnih ali manjšinskih jezikov. Govorci nemščine so opozorili na potrebo po dvojezični predšolski vzgoji in osnovnem izobraževanju na območjih, kjer se jezik tradicionalno uporablja. Nemščino je mogoče študirati na univerzitetni ravni, toda iz periodičnega poročila je razvidno, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v zadnjih letih ni financirala nobene raziskave o nemščini. Predstavniki govorcev nemščine so poudarili, da o njih mediji na lokalni in državni ravni večinoma ne poročajo. Združenja govorcev nemščine so aktivna in se vključujejo v čezmejno sodelovanje.

40. **Madžarščina** je poleg slovenščine uradni jezik na »narodnostno mešanih območjih« v občinah Hodoš/Hodos, Šalovci, Moravske Toplice, Dobrovnik/Dobronak in Lendava/Lendva. Dvojezično izobraževanje v madžarščini in slovenščini je omogočeno vsem učencem na tem območju ne glede na njihov prvi jezik. Govorci madžarščine so vključeni v ta specifični model izobraževanja, ki je na tem območju tradicionalen. Vendar pa so v praksi pri njegovem delovanju tudi pomanjkljivosti,¹⁵ tudi glede znanja madžarščine pri učiteljih. Kot kaže, obstaja splošni konsenz, da je treba ta model izboljšati. Poleg tega zbujejo skrb morebitne posledice še nesprejete odločitve Ustavnega sodišča o vključevanju učencev, ki jim je slovenščina prvi jezik, v dvojezično izobraževanje in na delovanje sistema.¹⁶

41. V praksi uporaba madžarščine na sodiščih ni pogosta; madžarščina je redko edini jezik v postopku in se v glavnem uporablja v dvojezičnih postopkih. Po informacijah, ki so jih podale oblasti, na okrožnem in okrajnem sodišču v Murski Soboti ter na okrajnem sodišču v Lendavi/Lendvi ni delovnega mesta za dvojezičnega sodnika. Vendar pa je trenutno v Lendavi/Lendvi en sodnik, ki zna madžarsko. Na okrožnem državnem tožilstvu v Murski Soboti trenutno ni tožilcev, ki bi znali madžarsko, je pa prav zaradi tega predvideno eno delovno mesto. Je pa tam en javni uslužbenec, ki govori madžarsko. Kljub ugodnemu pravnemu okviru se madžarščina v administrativnih postopkih in javnih storitvah ne uporablja dosledno. Čeprav je za nekatera delovna mesta zahtevano znanje madžarščine in je za dvojezičnost ponujen dodatek, jezikovno znanje javnih uslužbencev pogosto ni zadostno. To vpliva predvsem na rabo madžarščine pri vsakodnevem delu in ustni komunikaciji. Dosežen je bil napredek glede obrazcev v madžarščini, vendar so ti dostopni predvsem prek spleta in v glavnem na zahtevo v uradih upravnih organov. Upravna enota Murska Sobota lahko priskrbi prevod, toda težave pri zagotavljanju uporabe madžarščine se še vedno pojavljajo zlasti pri takih organih oblasti, ki so zunaj »narodnostno mešanega območja«, a so zanj pristojni. Raba madžarščine je razširjena pri krajevnih imenih. Madžarščina se uporablja tudi v nekaterih javnih servisih na »narodnostno mešanem območju«. V Lendavi/Lendvi so to npr. oskrba z vodo, odvoz odpadkov in kanalizacija. Sicer pa kaže, da je raba madžarščine pri javnih servisih omejena.

42. Na področju medijev je tu radio Muravidéki Magyar Rádió (v sklopu RTV Slovenija), ki v madžarščini oddaja 24 ur dnevno (13,5h v živo, preostanek sporeda zapolnjujejo ponovitve in glasba), televizijske oddaje pa so na sporedu štirikrat tedensko po 30 minut (nove oddaje in ponovitve), kar glede na listino o ratifikaciji ni dovolj. Ko gre socialnovarstvene ustanove, Dom starejših občanov v Lendavi/Lendvi zaposluje osebe z vsaj osnovnim znanjem madžarščine in v skladu z notranjim pravilnikom je na delovnih mestih, na katerih prihajajo zaposleni v neposredni stik s stanovalci/uporabniki, poleg znanja slovenskega jezika zaželeno tudi funkcionalno znanje madžarskega jezika. Vendar pa bi morale v skladu z listino o ratifikaciji oblasti *zagotoviti*, da bi lahko socialnovarstvene ustanove sprejemale ali oskrbovale osebe, ki uporabljajo manjšinski ali regionalni jezik, v njihovem jeziku. Nejasno je tudi, v kolikšni meri bolnišnica v Murski Soboti, ki izvaja storitve za »narodnostno mešano območje«, a je zunaj njega, omogoča uporabo madžarščine. Na območni enoti Tržnega inšpektorata v Murski Soboti, ki pokriva tudi zadeve s področja varstva potrošnikov,

15 Glej tudi Poročilo posebnega poročevalca Združenih narodov za manjšine o stanju pravic manjšin v Sloveniji, A/HRC/40/64/Add.1, 8. januar 2019, 47. odstavek.

16 Zahteva za oceno ustavnosti 48. člena Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11 in 63/13) in 11. člena Zakona o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01 in 11/18), <https://www.us-rs.si/neresene-zadeve/vse-neresene-zadeve/?search=mad&x=0&y=0>

sta dve delovni mesti, za kateri je zahtevano znanje madžarščine¹⁷ na višji ravni, in tudi osebje lahko poda informacije v madžarščini. Kaže pa, da ni pisnih informacij o pravicah potrošnikov, ki bi bile na voljo v madžarščini. Varnostna navodila v madžarščini niso na voljo.

43. **Italijanščina** je poleg slovenščine uradni jezik na »narodnostno mešanih območjih« v občinah Koper/Capodistria, Izola/Isola, Piran/Pirano in v občini Ankaran/Ancarano.¹⁸ Govorci italijanščine, ki živijo v teh občinah, a zunaj »narodnostno mešanih območij«, lahko v ustni komunikaciji z organi oblasti uporabljajo italijanščino. Odbor strokovnjakov spodbuja oblasti, naj sprejmejo fleksibilen pristop do izvajanja obveznosti, ki jih je Slovenija sprejela glede italijanščine. Izobraževanje v italijanščini je dostopno od predšolske stopnje do srednješolskega ter tehničnega in poklicnega izobraževanja. Italijanščino je mogoče študirati na univerzitetni ravni. Še vedno je nekaj težav pri dostopnosti učbenikov v italijanščini, zlasti za tehnično in poklicno izobraževanje. Praviloma so učbeniki uvoženi iz Italije ali prevedeni iz slovenščine. V obeh primerih ima ključno vlogo dostopnost finančnih sredstev – poleg občasno dolgotrajnih postopkov za odobritev uvoženih učbenikov ali zamud pri prevajanju. Priznavanje učiteljskih poklicnih kvalifikacij za tiste, ki so končali univerzitetni študij določenih smeri v Italiji, je za govorce italijanščine še vedno problematično, saj imata državi različna sistema za izobraževanje učiteljev. To vprašanje ostaja relevantno, saj so usposobljeni učitelji, ki lahko poučujejo v italijanščini, osnovni pogoj za delovanje italijanskih šol, usposabljanje učiteljev pa je v Sloveniji v glavnem organizirano v slovenščini.

44. Raba italijanščine na pravosodnem področju ni pogosta. Po informacijah organov oblasti je kar nekaj dvojezičnih sodnikov na višjem sodišču, okrožnem sodišču in na okrajnem sodišču v Kopru/Capodistrii, okrajnem in delovnem sodišču v Piranu/Piranu ter dvojezičnih državnih tožilcev in javnih uslužbencev na državnem tožilstvu v Kopru/Capodistrii. Vendar pa je bilo v zadnjih letih malo primerov, v katerih je bila na teh sodiščih uporabljena italijanščina. Italijanščina se uporablja v administraciji, toda v praksi so še vedno primanjkljaji, še posebej pri nekaterih lokalnih vejah državnih oblasti in javnih servisih. Periodično poročilo navaja, da se italijanščina v zadnjih letih v varstveno-delovnem centru v Kopru/Capodistrii sploh ni uporabljala. Dvojezična krajevna imena, vključno z imeni ulic, se redno uporabljajo. Vendar pa so to v glavnem italijanski prevodi slovenskih poimenovanj, ki so bila uvedena v 20. stoletju, in ne tradicionalna poimenovanja v italijanščini.¹⁹ Čeprav so govorci italijanščine zastopani v občinskih svetih, ki so pristojni za poimenovanja ulic, niso dosegli potrebnega konsenza za ponovno uvedbo starih poimenovanj. Po informacijah govorcev italijanščine se trenutno nameščajo dodatne dvojezične oznake s tradicionalnimi poimenovanji.

45. Programe v italijanščini pripravlja regionalni center RTV Slovenija v Kopru/Capodistrii, oddajata pa jih Radio Capodistria (24 ur dnevno) in TV Koper-Capodistria (10 ur dnevno). Govorci italijanščine so zaskrbljeni tako zaradi zmanjševanja števila zaposlenih (tako novinarjev kot tehničnega osebja) kot zmanjšane financiranja, kar vpliva na italijanske programe RTV Capodistria, pri čemer so nakazali, da so finančni rezi skozi leta nesorazmerno prizadeli italijanske programe.

46. Ko gre za socialnovarstvene ustanove, se v domovih starejših občanov v Izoli/Isoli in Kopru/Capodistrii italijanščina uporablja v komunikaciji s stanovalci ali uporabniki storitev dolgotrajne oskrbe, čeprav glede tega v notranjem pravilniku ni nobenih določb. Vendar pa ima bolnišnica v Isoli/Izoli le nekaj zdravnikov, ki so se sposobni sporazumevati v italijanščini. Iz periodičnega poročila je razvidno, da so v oddelku Tržnega inšpektorata, pristojnem za Koper/Capodistria in Postojno, predvidena delovna mesta, za katera je zahtevano znanje italijanščine, pa tudi osebje lahko poda informacije v italijanščini. Kaže pa, da ni pisnih informacij o pravicah potrošnikov, ki bi bile na voljo v italijanščini.

17 Vendar pa Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017 na strani 120 navaja, da delovno mesto leta 2016 ni bilo zasedeno, nato pa je bilo ukinjeno.

18 Občina Ankaran/Ancarano je bila ustanovljena z odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije U-I-114/11-12 z dne 9. junija 2011. Zajema nekdanji del občine Koper/Capodistria in je v celoti »narodnostno mešano območje«.

19 Glej, na primer, Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMJ (2014) 5, 216. odstavek.

47. Romščina se v Sloveniji še ne poučuje kot ločen predmet, toda oktobra 2017 je bila pri Zavodu za šolstvo RS ustanovljena delovna skupina, ki ima nalogo, da pripravi izhodišča za dopolnilni pouk romščine. V okviru pilotnega projekta naj bi se poučevanje romščine začelo v šolskem letu 2020–2021. Trenutno se o romščini še naprej poučuje v okviru predmetov Romska kultura ter Srečanja s kulturami in načini življenja, tj. pri obveznih izbirnih predmetih med 7. in 9. razredom. Vendar pa podatki iz periodičnega poročila kažejo, da ta predmeta poučujejo na le nekaj šolah in da ju obiskuje zelo malo učencev. Številne pobude s področja izobraževanja, večinoma kot del projektov, so namenjene uporabi romščine vzporedno z razvojem znanja slovenščine – in tudi delu romskih pomočnikov. Objavljene so bile dvojezične knjige pravljic, ponatisnjene so bile dvojezične slikanice (v slovenščini in dveh različicah romščine), v obdobju spremljanja pa so postala dostopna tudi interaktivna e-gradiva. Radio Slovenija v romščini predvaja oddajo *Amare Droma* (55 minut tedensko, ob ponedeljkih), deloma pa oddaja v romščini tudi Radio Romic. Televizija Slovenija predvaja v romščini oddajo *So vakeres* (20 minut, dvakrat mesečno). Periodično poročilo navaja, da RTV Slovenija v celoti predvaja v romščini 24 ur televizijskih in 52 ur radijskih programov letno. V času obiska v Sloveniji je bil odbor strokovnjakov obveščten, da je moral zasebni spletni radio (Radio Anglunipe) zaradi pomanjkanja financ prenehati z delovanjem. Poleg tega so romski predstavniki izrazili zaskrbljenost glede enakega dostopa do izobraževanja. Glede tega in drugih vprašanj, povezanih z družbenim položajem Romov, se odbor strokovnjakov sklicuje na zadnje mnenje svetovalnega odbora za Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin in Peto poročilo ECRI o Sloveniji.²⁰

48. Odbor strokovnjakov je v prejšnjih obdobjih spremljanja ugotovil, da je **srbski** jezik tradicionalno prisoten v Bojancih, Marindolu, Miličih in Paunovičih.²¹ Tudi srbsčina v Sloveniji velja – podobno kot hrvaščina – za »enega od jezikov nekdanjih jugoslovanskih republik« in v tem kontekstu so sprejeti ukrepi, na podlagi katerih srbsčina uživa ugodnosti. Periodično poročilo navaja, da so slovenske oblasti v obdobju 2013–2017 letno namenile med približno 54.000 in 76.000 EUR za sofinanciranje od 77 do 98 projektov. Ti obsegajo različne kulturne dejavnosti, ki niso namenjene le spodbujanju rabe jezika in ne nujno zgolj na območju, na katerem se jezik tradicionalno uporablja. Ob priznavanju pomembnosti finančne podpore srbskim kulturnim dejavnostim v Sloveniji je taka podpora, ki v nekaterih primerih znaša do nekaj sto evrov za projekt, očitno preskromna za ustrezno zaščito in spodbujanje rabe jezika. Poleg tega odbor strokovnjakov poudarja, da so za dolgoročno zagotavljanje delovanja manjšinskih institucij potrebna tudi stalna namenska sredstva. Srbsčina se v radijskih in televizijskih programih uporablja le občasno, večinoma v pogovorih v okviru oddaj *Sami naši* in *Na Glas!* (glej 1.1 zgoraj). To je premalo za zadostno trajanje oddajanja v srbsčini; poleg tega so le redko obravnavana vprašanja, pomembna za govorce srbsčine, ki živijo na območju, kjer se jezik tradicionalno uporablja. Izobraževalni model za srbsčino kot regionalni ali manjšinski jezik na območjih, kjer se ta jezik tradicionalno uporablja, ne obstaja. Srbsčino je mogoče študirati na univerzitetni ravni, toda iz periodičnega poročila je razvidno, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v zadnjih letih ni financirala nobene raziskave o srbsčini. Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ sicer deluje, a videti je, da to ni primeren okvir za posvetovanje o vprašanjih glede srbsčine kot regionalnega ali manjšinskega jezika.

20 Četrto mnenje svetovalnega odbora za Okvirno konvencijo Sveta Evrope za varstvo narodnih manjšin, ACFC/OP/IV (2017) 003, Poročilo ECRI o Sloveniji (peti krog spremljanja izvajanja), CRI (2019) 21.

21 Glej Četrto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMJ (2014) 5, 17. odstavek, Tretje poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine v Sloveniji, ELRMJ (2010) 5, 19. odstavek.

2. poglavje Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih in priporočil

2.1 Hrvaščina

2.1.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe hrvaščine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↗ izboljšanje ↘ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi s hrvaščino ²²	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine (Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje hrvaščine kot izraz kulturnega bogastva				=	
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe hrvaščine					=
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe hrvaščine				=	
7.1.d	lajšanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe hrvaščine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju				=	
7.1.e	• vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo hrvaščino • vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij regionalnih ali manjšinskih jezikov na vseh ustreznih stopnjah				=	
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo hrvaškega jezika, da se ga naučijo				=	
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja hrvaščine na univerzah ali enakovrednih ustanovah		=			
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist hrvaščine		=			
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe hrvaščine					=
7.3	• spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi • spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do hrvaščine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja • spodbujanje javnih medijev k vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do hrvaščine med svoje cilje				=	
7.4	• upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja hrvaščino • ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na hrvaščino				=	

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

²² Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/ \(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

2.1.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe hrvaščine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.1.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpolnjenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji²³ ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

- a. **Priznati hrvaščino kot manjšinski jezik, ki se tradicionalno uporablja, in začeti dialog z govorniki hrvaščine za izvajanje II. dela listine.**
- b. **Spodbujati ozaveščenost o hrvaškem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.**

II. Nadaljnja priporočila

- c. Na območju, kjer se jezik tradicionalno govori, razviti in dati na uporabo izobraževalni model za hrvaščino kot manjšinski jezik od predšolskega do srednješolskega izobraževanja.
- d. Olajšati oddajanje lokalnih radijskih in televizijskih programov v hrvaščini.
- e. V sodelovanju z govorniki sprejeti odločne ukrepe za spodbujanje rabe hrvaščine v javnem življenju, tudi z zagotavljanjem zadostnih finančnih sredstev.
- f. Vzpostaviti mehanizem za posvetovanje z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo govorce hrvaščine v zvezi z vsemi vprašanji, povezanimi z zaščito in spodbujanjem rabe njihovega jezika.

²³ RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

2.2 Nemščina

2.2.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe nemščine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↗ izboljšanje ↘ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z nemščino ²⁴	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine <i>(Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)</i>						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje nemščine kot izraz kulturnega bogastva				=	
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe nemščine					=
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe nemščine				=	
7.1.d	lajšanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe nemščine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju				=	
7.1.e	<ul style="list-style-type: none"> vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo nemščino vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami 		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij nemščine na vseh ustreznih stopnjah				=	
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo nemškega jezika, da se ga naučijo	=				
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja nemščine na univerzah ali enakovrednih ustanovah		=			
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist nemščine		=			
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe nemščine					=
7.3	<ul style="list-style-type: none"> spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do nemščine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja spodbujanje javnih medijev k vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do nemščine med svoje cilje 				=	
7.4	<ul style="list-style-type: none"> upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja nemščino ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na nemščino 				=	

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

²⁴ Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/ \(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

2.2.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe nemščine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.2.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpoljenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji²⁵ ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

- a. **Priznati nemščino kot manjšinski jezik, ki se tradicionalno uporablja, in začeti dialog z govorniki nemščine za izvajanje II. dela listine.**
- b. **Spodbujati ozaveščenost o nemškem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.**

II. Nadaljnja priporočila

- c. Na območju, kjer se jezik tradicionalno govori, razviti in dati na uporabo izobraževalni model za nemščino kot manjšinski jezik od predšolskega do srednješolskega izobraževanja.
- d. Olajšati oddajanje lokalnih radijskih in televizijskih programov v nemščini.
- e. V sodelovanju z govorniki sprejeti odločne ukrepe za spodbujanje rabe nemščine v javnem življenju, tudi z zagotavljanjem zadostnih finančnih sredstev.
- f. Vzpostaviti mehanizem za posvetovanje z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo govorce nemščine v zvezi z vsemi vprašanji, povezanimi z zaščito in spodbujanjem rabe njihovega jezika.

²⁵ RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

2.3 Madžarščina

2.3.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe madžarščine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↗ izboljšanje ↘ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z madžarščino ²⁶	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine (Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje madžarščine kot izraz kulturnega bogastva	=				
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe madžarščine	=				
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe madžarščine		=			
7.1.d	boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe madžarščine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju		=			
7.1.e	• vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo madžarščino • vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij madžarščine na vseh ustreznih stopnjah		=			
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo madžarskega jezika, da se ga naučijo	=				
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja madžarščine na univerzah ali enakovrednih ustanovah	=				
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist madžarščine	=				
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe madžarščine	=				
7.3	• spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi • spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do madžarščine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja • spodbujanje javnih medijevk vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do madžarščine med svoje cilje		=			
7.4	• upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja madžarščino • ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na madžarščino	=				
III. del listine (Dodatne obveznosti, ki jih država izbere za določene jezike)						
8. člen – Izobraževanje						
8.1.a.ii	zagotavljanje možnosti, da velik del predšolskega izobraževanja poteka v madžarščini	=				
8.1.b.ii	zagotavljanje možnosti, da velik del osnovnošolskega izobraževanja poteka v madžarščini		✓			
8.1.c.ii	zagotavljanje možnosti, da velik del srednješolskega izobraževanja poteka v madžarščini		✓			
8.1.d.ii	zagotavljanje možnosti, da velik del strokovnega in poklicnega izobraževanja poteka v madžarščini		✓			
8.1.e.iii	spodbujanje in/ali omogočanje izvajanja univerzitetnega izobraževanja ali drugih oblik visokošolskega izobraževanja v madžarščini ali olajšanje študija madžarščine kot univerzitetnega ali visokošolskega predmeta	=				
8.1.f.iii	podpiranje in/ali spodbujanje vključevanja madžarščine kot učnega predmeta v izobraževanje odraslih in nenehno izobraževanje	=				

²⁶ Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/\(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z madžarščino ²⁶	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
8.1.g	zagotavljanje poučevanja zgodovine in kulture, ki se zrcalita v madžarščini	=				
8.1.h	zagotavljanje osnovnega in nadaljnega usposabljanja učiteljev, ki poučujejo madžarščino ali v madžarščini		✓			
8.1.i	ustanovitev nadzornega organa, odgovornega za spremljanje doseženega napredka pri poučevanju madžarščine in za sestavljanje javnih periodičnih poročil o svojih ugotovitvah					✓
8.2	na ozemljih, razen na tistih, kjer se madžarščina tradicionalno govori, dovoljevanje, spodbujanje ali zagotavljanje poučevanja v madžarščini ali madžarščine na vseh ustreznih stopnjah izobraževanja	=				
9. člen – Pravosodni organi²⁷						
9.1.ai	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo kazenske postopke v madžarščini, po potrebi s pomočjo pomoči tolmačevin prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.ii	jamčenje obtožencu pravice do uporabe madžarščine v kazenskem postopku, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.iii	zagotavljanje, da se zahteve in dokazi, ne glede na to, ali so pisni ali ustni, ne bodo šteli za nesprejemljive samo zato, ker bodo izraženi v madžarščini, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.iv	omogočanje, da se dokumentacija v zvezi s sodnimi postopki na zahtevo predloži v madžarščini, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.bi	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v madžarščini, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov	=				
9.1.b.ii	omogočanje, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja madžarščino v civilnih postopkih brez dodatnih stroškov, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevajalcev	=				
9.1.b.iii	omogočanje, da se dokumentacija in dokazi predložijo v madžarščini v civilnih postopkih, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov	=				
9.1.ci	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke o upravnih zadevah vodijo v madžarščini, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov	=				
9.1.c.ii	omogočanje, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja madžarščino v civilnih postopkih o upravnih zadevah brez dodatnih stroškov, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov	=				
9.1.c.iii	omogočanje, da se dokumentacija in dokazi predložijo v madžarščini v postopkih o upravnih zadevah, po potrebi s pomočjo tolmačevin prevodov	=				
9.1.d	zagotavljanje, v zvezi z vodenjem civilnih in/ali upravnih postopkov v madžarščini in s tem povezano uporabo dokumentacije in dokazov, da uporaba tolmačevin prevodov ne povzroči dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.2.a	zaveza, da pogodbenica ne bo zanikala veljavnosti pravnih dokumentov samo zato, ker so napisani v madžarščini	=				
10. člen – Upravni organi in javne službe						
10.1.ai	zagotavljanje, da lokalni uradi državnih organov uporabljajo madžarščino		=			
10.1.b	zagotavljanje upravnih besedil in obrazcev, ki so v splošni rabi, v madžarščini ali v dvojezični različici	=				
10.1.c	dovoljevanje državnim organom, da sestavljajo dokumente v madžarščini	=				
10.2.a	uporaba madžarščine v okviru regionalnih ali lokalnih organov oblasti	=				
10.2.b	možnost za uporabnike madžarščine, da regionalnim ali lokalnim organom oblasti predložijo ustne in pisne vloge v madžarščini	=				

27 Slovenija je ratificirala »točke a, b, c in d prvega odstavka 9. člena«, kar pokriva vse možnosti, ki ji listina zagotavlja v prvem odstavku 9. člena. V prejšnjih krogih spremljanja izvajanja je odbor strokovnjakov izpolnjevanje teh obveznosti ocenjeval z vidika najvišje možnosti (9.1.ai, bi, ci), pri čemer se je razumelo, da to vključuje tudi vse druge možnosti. V novem formatu poročila se je odbor strokovnjakov odločil pregledati vsako določbo posebej.

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z madžarščino ²⁶	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
10.2.c	regionalni organi oblasti svoje uradne dokumente objavljajo tudi v madžarščini					= 28
10.2.d	lokalni organi oblasti svoje uradne dokumente objavljajo tudi v madžarščini	=				
10.2.e	regionalni organi oblasti v razpravah v svojih skupščinah uporabljajo madžarščino					= 29
10.2.f	lokalni organi oblasti v razpravah v svojih skupščinah uporabljajo madžarščino			=		
10.2.g	uporaba ali sprejem krajevnih imen v madžarščini, po potrebi skupaj s poimenovanjem v uradnem jeziku	=				
10.3.a	zagotovitev, da se madžarščina uporablja pri zagotavljanju javnih storitev		=			
10.4.a	zagotavljanje prevajanja ali tolmačenja		=			
10.4.b	zaposlovanje in usposabljanje uradnikov in drugih zaposlenih v javnih službah, ki govorijo madžarsko		=			
10.4.c	ugoditev prošnjam zaposlenih v javnih službah, ki znajo madžarsko, da so imenovani na ozemlje, kjer se ta jezik uporablja		=			
10.5	dovoljevanje uporabe ali prevzema priimkov v madžarščini	=				
11. člen – Javni mediji						
11.1.ai	zagotovitev ustanovitve vsaj ene javne radijske postaje in enega javnega televizijskega kanala v madžarščini	= 30	= 31			
11.1.ei	spodbujanje in/ali omogočanje ustanovitve in/ali vzdrževanja vsaj enega tedenskega ali dnevnega časopisa v madžarščini	=				
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčenje svobode neposrednega sprejemanja radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v madžarščini • nenasprotovanje prenašanju radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v madžarščini • zagotavljanje svobode izražanja in prostega pretoka informacij v tisku, zapisanih v madžarščini 	=				
11.3	zagotavljanje, da so interesi uporabnikov madžarščine zastopani ali upoštevani v organih, ki jamčijo svobodo in pluralizem medijev	=				
12. člen – Kulturne dejavnosti in ustanove						
12.1.a	spodbujanje produkcije, reprodukcije in razširjanja kulturnih del v madžarščini	=				
12.1.d	zagotavljanje, da organi, odgovorni za organiziranje ali podpiranje kulturnih dejavnosti, vključujejo poznavanje in rabo madžarskega jezika v projekte, ki jih finančno podpirajo	=				
12.1.e	zagotavljanje, da imajo organi, ki organizirajo ali podpirajo kulturne dejavnosti, na voljo osebje, ki dobro obvlada madžarščino	=				
12.1.f	spodbujanje neposrednega sodelovanja predstavnikov uporabnikov madžarščine pri načrtovanju kulturnih dejavnosti in ustanov	=				
12.2	na ozemljih, razen na tistih, kjer se madžarščina tradicionalno govori, dovoljevanje, spodbujanje in/ali zagotavljanje kulturnih dejavnosti in ustanov, ki uporabljajo madžarski jezik	=				
12.3	zagotavljanje ustreznega mesta madžarščine in kulture, ki se v jeziku zrcali, v kulturni politiki v tujini	=				
13. člen – Gospodarsko in družbeno življenje						
13.1.a	izločitev iz zakonodaje vsake določbe, ki neupravičeno prepoveduje ali omejuje uporabo madžarščine v dokumentih, ki se nanašajo na gospodarsko ali družbeno življenje, še zlasti v pogodbah o delu ter v strokovni dokumentaciji, kot so navodila za uporabo izdelkov ali opreme	=				
13.1.b	prepoved v notranje pravilnike podjetij in v osebne dokumente vsiljevati kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo madžarščine				✓	

²⁶ Ta obveznost se trenutno ne izvaja
²⁸ Ta obveznost se trenutno ne izvaja
²⁹ Ta obveznost se trenutno ne izvaja
³⁰ javni radio
³¹ javna televizija

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z madžarščino ²⁶	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
13.1.c	nasprotovanje praksi, katere namen je odvratanje od uporabe madžarščine v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi	↗				
13.1.d	boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe madžarščine v gospodarskem in družbenem življenju					=
13.2.a	vključitev določb v finančne in bančne predpise, ki dovoljujejo uporabo madžarščine pri sestavljanju plačilnih nalogov ali drugih finančnih dokumentov, da se zagotovi izvajanje teh določb				=	
13.2.b	v javnem sektorju organiziranje dejavnosti za spodbujanje rabe madžarščine v gospodarskem in družbenem življenju					✓
13.2.c	zagotavljanje, da socialnovarstvene ustanove, na primer bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo uporabo madžarščine		=			
13.2.d	zagotavljanje, da so varnostna navodila sestavljena tudi v madžarščini				✓	
13.2.e	zagotovitev, da so informacije organov oblasti, ki se nanašajo na pravice potrošnikov, na voljo v madžarščini					✓
14. člen – Čezmejne izmenjave						
14.a	uporaba dvostranskih in večstranskih sporazumov, sklenjenih z državami, v katerih se uporablja madžarščina v enaki ali podobni obliki, ali sklepanje takih sporazumov za spodbujanje stikov med uporabniki madžarščine v zadevnih državah v kulturi, izobraževanju, obveščanju, poklicnem usposabljanju in stalnem izobraževanju	=				
14.b	v dobro madžarščine lajšanje in/ali spodbujanje čezmejnega sodelovanja, še zlasti med regionalnimi in lokalnimi organi oblasti, na ozemlju katerih se madžarščina uporablja v enaki ali podobni obliki	=				

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

Spremembe v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja

49. Ni jasno, ali je v praksi velik del (najmanj 50 % pouka v madžarščini na teden³²) osnovnošolskega, srednješolskega in poklicnega izobraževanja zagotovljen v madžarščini. Odbor strokovnjakov torej ocenjuje, da so obveznosti pod alinejami ii točk b, c, in d prvega odstavka 8. člena le delno izpolnjene. Periodično poročilo opozarja tudi na potrebo po izboljšanju in posodobitvi programov usposabljanja, zlasti glede metod in vsebin dvojezičnega izobraževanja. Odbor strokovnjakov meni, da je obveznost iz točke h prvega odstavka 8. člena delno izpolnjena. Ni jasno, ali spremljanje v smislu točke i prvega odstavka 8. člena trenutno poteka (glej 1.1 zgoraj). Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je ta obveznost izpolnjena. V skladu z informacijami, prejetimi od organov oblasti, v slovenski zakonodaji ni nobenih določb, ki bi izrecno prepovedovale vključevanje klavzul za izključevanje ali omejevanje rabe madžarščine v interne predpise podjetij in zasebne dokumente. Odbor strokovnjakov torej meni, da obveznost iz točke b prvega odstavka 13. člena ni izpolnjena. Organi oblasti so odbor strokovnjakov obvestili, da ni vzpostavljenih nobenih praks za odvratanje od uporabe madžarščine v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi; obveznost iz točke c prvega odstavka 13. člena se torej šteje za izpolnjeno. Ni jasno, ali so v javnem sektorju organizirane kake dejavnosti za spodbujanje rabe madžarščine v gospodarskem

³² Glej Peto poročilo odbora strokovnjakov o izvajanju listine na Slovaškem, CM(2019) 126, odst. 57.

in družbenem življenju. Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je obveznost iz točke b drugega odstavka 13. člena izpolnjena. Ker varnostna navodila niso sestavljena v madžarščini, odbor strokovnjakov meni, da obveznost iz točke d drugega odstavka 13. člena ni izpolnjena. Ni videti, da bi bile na voljo pisne informacije o pravicah potrošnikov, zato odbor strokovnjakov ne more ugotoviti, ali je obveznost iz točke 2 drugega odstavka 13. člena izpolnjena.

2.3.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe madžarščine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.3.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpolnjenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji³³ ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

- a. **Okrepiti dvojezični izobraževalni sistem, vključno z zagotavljanjem ustreznega usposabljanja učiteljev za poučevanje v madžarščini.**
- b. **Povečati trajanje in pogostost programov v madžarščini na javni televiziji**

II. Nadaljnja priporočila

- c. Spodbujati ozaveščenost o madžarskem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.
- d. Še naprej sprejemati ukrepe za zagotavljanje uporabe madžarščine v lokalnih organih državne uprave in v zagotavljanju javnih storitev.
- e. Zagotoviti, da bodo socialnovarstvene ustanove, zlasti bolnišnice, pristojne za »narodnostno mešana območja«, omogočale sprejem in zdravljenje v madžarščini.

33 RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
 CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
 CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
 CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

2.4 Italijanščina

2.4.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe italijanščine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↑ izboljšanje / ↓ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z italijanščino ³⁴	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine (Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje italijanščine kot izraz kulturnega bogastva	=				
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe italijanščine	=				
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe italijanščine		=			
7.1.d	boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe italijanščine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju		=			
7.1.e	• vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo italijanščino • vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij italijanščine na vseh ustreznih stopnjah	=				
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo italijanskega jezika, da se ga naučijo	=				
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja italijanščine na univerzah ali enakovrednih ustanovah	=				
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist italijanščine	=				
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe italijanščine	=				
7.3	• spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi • spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do italijanščine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja • spodbujanje javnih medijevk vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do italijanščine med svoje cilje		=			
7.4	• upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja italijanščino • ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na italijanščino	=				
III. del listine (Dodatne obveznosti, ki jih država izbere za določene jezike)						
8. člen – Izobraževanje						
8.1.ai	omogočanje predšolskega izobraževanja v italijanščini	=				
8.1.bi	omogočanje osnovnošolskega izobraževanja v italijanščini	=				
8.1.ci	omogočanje srednješolskega izobraževanja v italijanščini	=				
8.1.di	omogočanje strokovnega in poklicnega izobraževanja v italijanščini	=				
8.1.eiii	spodbujanje in/ali omogočanje izvajanja univerzitetnega izobraževanja ali drugih oblik visokošolskega izobraževanja v italijanščini ali olajšanje študija italijanščine kot univerzitetnega ali visokošolskega predmeta	=				
8.1.fiii	podpiranje in/ali spodbujanje vključevanja italijanščine kot učnega predmeta v izobraževanje odraslih in nenehno izobraževanje	=				
8.1.g	zagotavljanje poučevanja zgodovine in kulture, ki se zrcalita v italijanščini	=				
8.1.h	zagotavljanje osnovnega in nadaljnega usposabljanja učiteljev, ki poučujejo italijanščino ali v italijanščini	=				

34 Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/\(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z italijanščino ³⁴	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
8.1.i	ustanovitev nadzornega organa, odgovornega za spremljanje doseženega napredka pri poučevanju italijanščine in za sestavljanje javnih periodičnih poročil o svojih ugotovitvah					↗
8.2	na ozemljih, razen na tistih, kjer se italijanščina tradicionalno govori, dovoljevanje, spodbujanje ali zagotavljanje poučevanja v italijanščini ali italijanščine na vseh ustreznih stopnjah izobraževanja	=				
9. člen – Pravosodni organi						
9.1.ai	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo kazenske postopke v italijanščini, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.ii	zagotavljanje pravice obtožencu do uporabe italijanščine v kazenskem postopku, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.iii	zagotavljanje, da se zahteve in dokazi, ne glede na to, ali so pisni ali ustni, ne bodo šteli za nesprejemljive samo zato, ker bodo izraženi v italijanščini, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.a.iv	omogočanje, da se dokumentacija v zvezi s kazenskimi postopki predloži v italijanščini, po potrebi z uporabo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.1.bi	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo civilne postopke v italijanščini, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.b.ii	omogočanje, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja italijanščino v civilnih postopkih brez dodatnih stroškov, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.b.iii	omogočanje, da se dokumentacija in dokazi predložijo v madžarščini v civilnih postopkih, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.ci	zagotavljanje, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v upravnih zadevah v italijanščini, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.c.ii	omogočanje, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja italijanščino v postopkih o upravnih zadevah brez dodatnih stroškov, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.c.iii	omogočanje, da se dokumentacija in dokazi predložijo v madžarščini v postopkih o upravnih zadevah, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov	=				
9.1.d	v zvezi z vodenjem civilnih in/ali upravnih postopkov v italijanščini in s tem povezano uporabo dokumentov in dokazov v italijanščini, zagotavljanje, da uporaba tolmačev in prevodov ne povzroči dodatnih stroškov za prizadete osebe	=				
9.2.a	zaveza, da pogodbenica ne bo zanikala veljavnosti pravnih dokumentov samo zato, ker so napisani v italijanščini	=				
10. člen – Upravni organi in javne službe						
10.1.a.i	zagotavljanje, da lokalni uradi državnih organov uporabljajo italijanščino		=			
10.1.b	zagotavljanje upravnih besedil in obrazcev, ki so v splošni rabi, v italijanščini ali v dvojezični različici	↗				
10.1.c	dovoljevanje državnim organom, da sestavljajo dokumente v italijanščini	↗				
10.2.a	uporaba italijanščine v okviru regionalnih ali lokalnih organov oblasti	=				
10.2.b	možnost za uporabnike italijanščine, da regionalnim ali lokalnim organom oblasti predložijo ustne in pisne vloge v italijanščini	=				
10.2.c	regionalni organi oblasti svoje uradne dokumente objavljajo tudi v italijanščini					= 35
10.2.d	lokalni organi oblasti svoje uradne dokumente objavljajo tudi v italijanščini	=				

35 Ta obveznost se trenutno ne izvaja

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z italijanščino ³⁴	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
10.2.e	regionalni organi oblasti v razpravah v svojih skupščinah uporabljajo italijanščino					= 36
10.2.f	lokalni organi oblasti v razpravah v svojih skupščinah uporabljajo italijanščino	=				
10.2.g	uporaba ali sprejem krajevnih imen v italijanščini, po potrebi skupaj s poimenovanjem v uradnem jeziku		=			
10.3.a	zagotovitev, da se italijanščina uporablja pri zagotavljanju javnih storitev		=			
10.4.a	zagotavljanje prevajanja ali tolmačenja		=			
10.4.b	zaposlovanje in usposabljanje uradnikov in drugih zaposlenih v javnih službah, ki govorijo italijansko		=			
10.4.c	ugoditev prošnjam zaposlenih v javnih službah, ki znajo italijansko, da so imenovani na ozemlje, kjer se ta jezik uporablja		=			
10.5	dovoljevanje uporabe ali prevzema priimkov v italijanščini	=				
11. člen – Javni mediji						
11.1.ai	zagotovitev ustanovitve vsaj ene javne radijske postaje in enega javnega televizijskega kanala v italijanščini	=				
11.1.ei	spodbujanje in/ali omogočanje ustanovitve in/ali vzdrževanja vsaj enega tedenskega ali dnevnega časopisa v italijanščini	=				
11.2	<ul style="list-style-type: none"> • jamčenje svobode neposrednega sprejemanja radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v italijanščini • nenasprotovanje prenašanju radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v italijanščini • zagotavljanje svobode izražanja in prostega pretoka informacij v tisku, zapisanih v italijanščini 	=				
11.3	zagotavljanje, da so interesi uporabnikov italijanščine zastopani ali upoštevani v organih, ki jamčijo svobodo in pluralizem medijev	=				
12. člen – Kulturne dejavnosti in ustanove						
12.1.a	spodbujanje produkcije, reprodukcije in razširjanja kulturnih del v italijanščini	=				
12.1.d	zagotavljanje, da organi, odgovorni za organiziranje ali podpiranje kulturnih dejavnosti, vključujejo poznavanje in rabo italijanskega jezika v projekte, ki jih finančno podpirajo	=				
12.1.e	zagotavljanje, da imajo organi, ki organizirajo ali podpirajo kulturne dejavnosti, na voljo osebje, ki dobro obvlada italijanščino	=				
12.1.f	spodbujanje neposrednega sodelovanja predstavnikov uporabnikov italijanščine pri načrtovanju kulturnih dejavnosti in ustanov	=				
12.2	na ozemljih, razen na tistih, kjer se italijanščina tradicionalno govori, dovoljevanje, spodbujanje in/ali zagotavljanje kulturnih dejavnosti in ustanov, ki uporabljajo italijanski jezik					✓
12.3	zagotavljanje ustreznega mesta italijanščine in kulture, ki se v jeziku zrcali, v kulturni politiki v tujini	=				
13. člen – Gospodarsko in družbeno življenje						
13.1.a	izločitev iz zakonodaje vsake določbe, ki neupravičeno prepoveduje ali omejuje uporabo italijanščine v dokumentih, ki se nanašajo na gospodarsko ali družbeno življenje, še zlasti v pogodbah o delu ter v strokovni dokumentaciji, kot so navodila za uporabo izdelkov ali opreme	=				
13.1.b	prepoved v notranje pravilnike podjetij in v osebne dokumente vstavljati kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo italijanščine					✓
13.1.c	nasprotovanje praksi, katere namen je odvratanje od uporabe italijanščine v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi	↗				
13.1.d	boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe italijanščine v gospodarskem in družbenem življenju					✓
13.2.a	vključitev določb v finančne in bančne predpise, ki dovoljujejo uporabo italijanščine pri sestavljanju plačilnih nalogov ali drugih finančnih dokumentov, da se zagotovi izvajanje teh določb					✓

³⁶ Ta obveznost se trenutno ne izvaja

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z italijanščino ³⁴	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
13.2.b	v javnem sektorju organiziranje dejavnosti za spodbujanje rabe italijanščine v gospodarskem in družbenem življenju					✓
13.2.c	zagotavljanje, da socialnovarstvene ustanove, na primer bolnišnice, domovi za ostarele in drugi domovi, omogočajo uporabo italijanščine		=			
13.2.d	zagotavljanje, da so varnostna navodila sestavljena tudi v italijanščini					✓
13.2.e	zagotovitev, da so informacije organov oblasti, ki se nanašajo na pravice potrošnikov, na voljo v italijanščini					✓
14. člen – Čezmejne izmenjave						
14.a	uporaba dvostranskih in večstranskih sporazumov, sklenjenih z državami, v katerih se uporablja italijanščina venaki ali podobni obliki, ali sklepanje takih sporazumov za spodbujanje stikov med uporabniki italijanščine v zadevnih državah v kulturi, izobraževanju, obveščanju, poklicnem usposabljanju in stalnem izobraževanju	=				
14.b	v dobro italijanščine lajšanje in/ali spodbujanje čezmejnega sodelovanja, še zlasti med regionalnimi in lokalnimi organi oblasti, na ozemlju katerih se italijanščina uporablja venaki ali podobni obliki	=				

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

Spremembe v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvaja nja

50. Ni jasno, ali spremljanje v smislu točke i prvega odstavka 8. člena trenutno poteka v Sloveniji (glej 1.1 zgoraj). Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je ta obveznost izpolnjena. Ker so obrazci v italijanščini na voljo na uradni spletni strani www.e-uprava.gov.si, odbor strokovnjakov meni, da je obveznost iz točke b prvega odstavka 10. člena izpolnjena. Dokumenti, kot sta osebna izkaznica ali vozniško dovoljenje, se izdajajo na dvojezičnem obrazcu. Odbor strokovnjakov torej meni, da obveznost iz točke c prvega odstavka 10. člena izpolnjena. V skladu s periodičnim poročilom je kulturne dejavnosti, ki se organizirano zunaj »narodnostno mešanih območij«, mogoče financirati le s splošnim javnim razpisom. Ni pa jasno, ali so bile katere od tovrstnih dejavnosti tudi v resnici financirane. Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je obveznost iz drugega odstavka 12. člena izpolnjena. V skladu z informacijami, prejetimi od organov oblasti, v slovenski zakonodaji ni nobenih določb, ki bi prepovedovale vključevanje klavzul za izključevanje ali omejevanje rabe italijanščine v interne predpise podjetij in zasebne dokumente. Odbor strokovnjakov torej meni, da obveznost iz točke b prvega odstavka 13. člena ni izpolnjena. Organi oblasti so odbor strokovnjakov obvestili, da ni vzpostavljenih nobenih praks za odvrčanje od uporabe italijanščine v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi; obveznost iz točke c prvega odstavka 13. člena se torej šteje za izpolnjeno. Ni jasno, kako organi oblasti lajšajo in/ali spodbujajo uporabo italijanščine v gospodarskem in družbenem življenju v smislu točke d prvega odstavka 13. člena. Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je ta obveznost izpolnjena. Kot navaja periodično poročilo, zakonodaja ne predvideva uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov pri sestavljanju plačilnih nalogov ali drugih finančnih dokumentov niti je ne preprečuje. Kljub temu ni videti, da bi bili tovrstni dokumenti sestavljeni v italijanščini, zaradi česar se šteje, da obveznost iz točke a drugega odstavka 13. člena ni izpolnjena. Ni jasno, ali so v javnem sektorju organizirane kake dejavnosti za spodbujanje rabe italijanščine v gospodarskem in družbenem življenju. Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je obveznost iz točke b drugega odstavka 13. člena izpolnjena. Ni javno, ali so varnostna navodila sestavljena v italijanščini. Odbor strokovnjakov torej ne more ugotoviti, ali je

obveznost iz točke d drugega odstavka 13. člena izpolnjena. Enako velja za pisne informacije o pravicah potrošnikov in obveznost iz točke e drugega odstavka 13. člena.

2.4.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe italijanščine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.4.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpolnjenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji³⁷ ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

a. Zagotoviti zadostna sredstva za radijske in televizijske programe v italijanščini najmanj na sedanji ravni.

II. Nadaljnja priporočila

- b. Spodbujati ozaveščenost o italijanskem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.
- c. Še naprej sprejemati ukrepe za zagotavljanje uporabe italijanščine v lokalnih organih državne uprave in v zagotavljanju javnih storitev.
- d. Zagotoviti, da bodo za vse stopnje izobraževanja na voljo ustrezni učbeniki v italijanščini.
- e. Zagotoviti uporabo tradicionalnih oblik krajevnih imen v italijanščini.
- f. Zagotoviti, da bodo socialnovarstvene ustanove, zlasti bolnišnice, pristojne za »narodnostno mešana območja«, omogočale sprejem in zdravljenje v italijanščini.

³⁷ RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

2.5 Romščina

2.5.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe romščine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↗ izboljšanje ↘ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi z romščino ³⁸	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine <i>(Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)</i>						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje romščine kot izraz kulturnega bogastva	=				
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe romščine					= 39
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe romščine		=			
7.1.d	lajšanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe romščine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju		=			
7.1.e	<ul style="list-style-type: none"> vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo romščino vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami 		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij romščine na vseh ustreznih stopnjah		=			
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo romskega jezika, da se ga naučijo		=			
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja romščine na univerzah ali enakovrednih ustanovah		=			
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist romščine	=				
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe romščine	=				
7.3	<ul style="list-style-type: none"> spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do romščine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja spodbujanje javnih medijev k vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do romščine med svoje cilje 		=			
7.4	<ul style="list-style-type: none"> upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja romščino ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na romščino 	=				

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

³⁸ Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/\(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

³⁹ Ta obveznost se ne nanaša na romščino kot jezik brez ozemlja.

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

Pri svoji oceni izvajanja obveznosti iz prvega do četrtega odstavka 7. člena v zvezi z romščino je odbor strokovnjakov upošteval, da je te določbe treba uporabljati smiselno.

2.5.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe romščine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.5.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpolnjenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji⁴⁰ ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

a. Začeti poučevati romščino kot predmet na vseh ustreznih stopnjah in razviti načrt za usposabljanje učiteljev, ki so zmožni poučevati romščino.
--

II. Nadaljnja priporočila

b. Spodbujati ozaveščenost o romskem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.

⁴⁰ RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

2.6 Srbščina

2.6.1 Izpolnjevanje obveznosti Slovenije iz Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih v zvezi z zaščito in spodbujanjem rabe srbsčine

Simboli, uporabljeni za označevanje sprememb v ocenah v primerjavi s prejšnjim krogom spremljanja izvajanja: ↑ izboljšanje / ↓ poslabšanje = brez sprememb

Odbor strokovnjakov obravnava izpolnjevanje obveznosti*:						
Člen	Obveznosti Slovenije v zvezi s srbsčino ⁴¹	izpolnjene	delno izpolnjene	formalno izpolnjene	neizpolnjene	ni ugotovitev
II. del listine						
(Obveznosti, ki jih mora država izpolniti za vse regionalne ali manjšinske jezike na svojem ozemlju)						
7. člen – Cilji in načela						
7.1.a	priznanje srbsčine kot izraz kulturnega bogastva				=	
7.1.b	zagotavljanje, da obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe srbsčine					=
7.1.c	odločni ukrepi za spodbujanje rabe srbsčine				=	
7.1.d	boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe srbsčine v javnem življenju (izobraževanje, pravosodni organi, upravni organi in javne storitve, mediji, kulturne dejavnosti in ustanove, gospodarsko in družbeno življenje, čezmejne izmenjave) in zasebnem življenju				=	
7.1.e	• vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami v državi, ki uporabljajo srbsčino • vzpostavljanje kulturnih odnosov z drugimi jezikovnimi skupinami		=			
7.1.f	zagotavljanje oblik in sredstev za poučevanje in študij srbsčine na vseh ustreznih stopnjah				=	
7.1.g	zagotavljanje možnosti osebam (tudi odraslim), ki ne govorijo srbskega jezika, da se ga naučijo				=	
7.1.h	spodbujanje študija in raziskovanja srbsčine na univerzah ali enakovrednih ustanovah		=			
7.1.i	spodbujanje transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih pokriva listina, v korist srbsčine		=			
7.2	odprava vsakega neupravičenega razlikovanja, izključevanja, omejevanja ali dajanje prednosti glede rabe srbsčine					=
7.3	• spodbujanje medsebojnega razumevanja med vsemi jezikovnimi skupinami v državi • spodbujanje spoštovanja, razumevanja in strpnosti do srbsčine v okviru ciljev izobraževanja in usposabljanja • spodbujanje javnih medijevk vključevanju spoštovanja, razumevanja in strpnosti do srbsčine med svoje cilje				=	
7.4	• upoštevanje izraženih potreb in želja skupine, ki uporablja srbsčino • ustanavljanje organov za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na srbsčino				=	

* Odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih ocenjuje izpolnjevanje obveznosti držav pogodbenic po listini, kot sledi:

Izpolnjene: Politike, zakonodaja in praksa so skladne z listino.

Delno izpolnjene: Politike in zakonodaja so v celoti ali delno skladne z listino, toda obveznost se samo delno izvaja v praksi.

Formalno izpolnjene: Politike in zakonodaja so skladne z listino, ni pa izvajanja v praksi.

Neizpolnjene: V politikah, zakonodaji in praksi ni nobenih ukrepov za izpolnjevanje obveznosti.

Ni ugotovitev: Odbor strokovnjakov ni mogel ugotoviti, ali se obveznosti izpolnjujejo, ker organi oblasti niso zagotovili informacij ali so bile te nezadostne.

41 Zaradi lažje berljivosti so določbe iz listine na tem mestu navedene v skrajšani in poenostavljeni obliki. Celotna vsebina vsake določbe je na voljo na spletni strani Sveta Evrope: [http://www.coe.int/en/web/conventions/\(treaty No. 148\)](http://www.coe.int/en/web/conventions/(treaty%20No.%20148)).

2.6.2 Priporočila odbora strokovnjakov, kako izboljšati zaščito in spodbujanje rabe srbsčine v Sloveniji

Odbor strokovnjakov slovenske organe oblasti spodbuja, naj izpolnijo vse obveznosti po Evropski listini o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki so ocenjene kot »neizpolnjene« (glej 2.6.1 zgoraj), in nadaljuje z izpolnjevanjem »izpolnjenih«. Pri tem naj organi oblasti še zlasti upoštevajo spodnja priporočila. Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope o uporabi listine v Sloveniji⁴² ostajajo v veljavi, kot so zapisana. Namen priporočil, podanih v postopku spremljanja izvajanja listine, je zagotoviti podporo organom oblasti v procesu izvajanja.

I. Priporočila za takojšnje ukrepe

- a. **Priznati srbsčino kot manjšinski jezik, ki se tradicionalno uporablja, in začeti dialog z govorniki srbsčine za izvajanje II. dela listine.**
- b. **Spodbujati ozaveščenost o srbskem jeziku in kulturi kot sestavnem delu kulturne dediščine Slovenije v okviru splošnega izobraževanja in v medijih.**

II. Nadaljnja priporočila

- a. Na območju, kjer se jezik tradicionalno govori, razviti in dati na uporabo izobraževalni model za srbsčino kot manjšinski jezik od predšolskega do srednješolskega izobraževanja.
- b. Olajšati oddajanje lokalnih radijskih in televizijskih programov v srbsčini.
- c. V sodelovanju z govorniki sprejeti odločne ukrepe za spodbujanje rabe srbsčine v javnem življenju, tudi z zagotavljanjem zadostnih finančnih sredstev.
- d. Vzpostaviti mehanizem za posvetovanje z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo govorce srbsčine v zvezi z vsemi vprašanji, povezanimi z zaščito in spodbujanjem rabe njihovega jezika.

⁴² RecChL(2004)3 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805dcd6d)
CM/RecChL(2007)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805b5f38)
CM/RecChL(2010)5 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805ba4c4)
CM/RecChL(2014)4 (https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c6eb6)

3. poglavje [Predlogi za] priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope

Ob priznavanju prizadevanj slovenskih organov oblasti za varstvo regionalnih in manjšinskih jezikov, ki se govorijo v državi, se je odbor strokovnjakov pri ocenjevanju osredotočil na nekatere najpomembnejše pomanjkljivosti pri izvajanju listine. Kljub temu se ne sme razumeti, da priporočila, ki jih je predložil Odboru ministrov, zmanjšujejo pomen drugih, natančnejših ugotovitev iz poročila, ki ostajajo v veljavi, kot so zapisana. V skladu s tem so oblikovana priporočila, ki jih je predlagal odbor strokovnjakov.

V skladu s četrnim odstavkom 16. člena listine ter na podlagi informacij iz tega poročila odbor strokovnjakov za Evropsko listino o regionalnih ali manjšinskih jezikih predlaga, da Odbor ministrov Sloveniji priporoči naslednje:

Odbor ministrov je

v skladu s 16. členom Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih,

ob upoštevanju listine o ratifikaciji, ki jo je Slovenija predložila deponira 4. oktobra 2000, in izjave, vključene pri Generalnem sekretariatu dne 27. junija 2007,

glede na oceno, ki jo je odbor strokovnjakov za izvajanje listine podal glede uporabe listine v Sloveniji,

[ob seznanitvi s pripombami slovenskih organov na vsebino poročila odbora strokovnjakov],

ob upoštevanju, da ta ocena temelji na informacijah, ki jih je Slovenija predložila v svojem petem periodičnem poročilu, dodatnih informacijah, ki so jih zagotovili slovenski organi, informacijah, ki so jih predložili organi in združenja, ki so zakonito ustanovljeni v Sloveniji, ter podatkih, ki jih je odbor strokovnjakov pridobil med obiskom v Sloveniji,

priporoča, naj Slovenija upošteva vse ugotovitve in priporočila odbora strokovnjakov ter zlasti:

1. prizna hrvaščino, nemščino in srbsščino kot manjšinske jezike, ki se tradicionalno govorijo v Sloveniji, in v sodelovanju z govorniki teh jezikov uporabi določbe iz II. dela;
2. razvije poučevanje romskega jezika in kulture na vseh ustreznih ravneh;
3. okrepi ukrepe za ozaveščanje javnosti o regionalnih ali manjšinskih jezikih v okviru splošnega izobraževanja in v množičnih medijih;
4. zagotovi zadostna sredstva za delovanje televizijskih programov v madžarskem in italijanskem jeziku.

Odbor ministrov poziva slovenske oblasti, naj pravočasno predložijo informacije o izvajanju priporočil za takojšnje ukrepe iz petega poročila strokovnega odbora in šesto periodično poročilo do 1. januarja 2023.

Gl. sklepe Odbora ministrov [CM/Del/Dec\(2018\)1330/10.4e - CM-Public](#) in osnutke periodičnih poročil o izvajanju Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih, ki jih predstavijo države podpisnice, [CM\(2019\)69final](#).

Dodatek I: Listina o ratifikaciji

Slovenija

Izjava, vključena v verbalno noto stalnega predstavništva Slovenije z dne 19. septembra 2000, predloženo generalnemu sekretarju ob deponiranju listine o ratifikaciji 4. oktobra 2000 – or. fr.

V skladu s petim odstavkom 7. člena listine bo Republika Slovenija smiselno uporabila določbe prvega do četrtega odstavka 7. člena za romski jezik.

Obdobje: 01.1.2001–

Izjava se nanaša na člen(e): 7. člen

Izjava, vključena v verbalno noto stalnega predstavništva Slovenije z dne 26. junija 2007, vknjiženo

pri Generalnem sekretariatu 27. junija 2007 – or. angl.

Republika Slovenija izjavlja, da sprejema različne druge obveznosti iz listine, ki še niso navedene v verbalni noti, predloženi generalnemu sekretarju ob deponiranju listine o ratifikaciji. Hkrati navaja odstavke ali točke, izbrane v skladu z drugim odstavkom 2. člena in drugim odstavkom 3. člena, izmed določb III. dela listine, ki jih uporablja za vsakega od jezikov, ki ju je opredelila kot regionalna ali manjšinska jezika na območju Republike Slovenije. V skladu s tretjim odstavkom 3. člena se te obveznosti štejejo za sestavni del ratifikacije in imajo enak učinek od dneva ratifikacije. V smislu navedenega Republika Slovenija zamenjuje izjavo iz verbalne note z dne 19. septembra 2000 z naslednjo izjavo:

»Republika Slovenija izjavlja, da sta na podlagi Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih italijanski in madžarski jezik na ozemlju Republike Slovenije regionalna ali manjšinska jezika. V skladu z drugim odstavkom 2. člena listine bo Republika Slovenija za ta dva jezika uporabila naslednje določbe III. dela listine:

8. člen

za italijanski jezik:

prvi odstavek, točke a (i), b (i), c (i), d (i), e (iii), f (iii), g, h, i drugi odstavek

za madžarski jezik:

prvi odstavek, točke a (ii), b (ii), c (ii), d (ii), e (iii), f (iii), g, h, i drugi odstavek

9. člen

za italijanski in madžarski jezik: prvi odstavek, točke a, b, c in d

drugi odstavek, točka a

10. člen

za italijanski in madžarski jezik: prvi odstavek, točke a (i), b, c drugi odstavek
tretji odstavek, točka a četrti odstavek
peti odstavek

11. člen

za italijanski in madžarski jezik: prvi odstavek, točki a (i) in e (i) drugi odstavek
tretji odstavek

12. člen

za italijanski in madžarski jezik: prvi odstavek, točke a, d, e in f drugi odstavek
tretji odstavek

13. člen

za italijanski in madžarski jezik: prvi odstavek
drugi odstavek

14. člen

za italijanski in madžarski jezik: odstavek a
odstavek b«

Obdobje: 27. 6. 2007–

Izjava se nanaša na člen(e): 2. člen

Dodatek II: Pripombe slovenskih organov oblasti

Vlada Republike Slovenije se zahvaljuje odboru strokovnjakov za peto poročilo o izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih (v nadaljnjem besedilu: listina) v Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: peto poročilo odbora strokovnjakov). Veseli nas, da je odbor prepoznal visoko raven zaščite, vključene v slovensko ustavo, in napredek, ki je bil dosežen na več področjih.

Toda Vlada RS bi rada poudarila, da peto poročilo odbora strokovnjakov ne upošteva v zadostni meri izjave Republike Slovenije, ki temelji na slovenski ustavi in je bila predložena ob ratifikaciji listine.

Ne glede na to je Vlada RS zavezana sprejetju ustreznih ukrepov za nadaljnje izboljšanje položaja regionalnih ali manjšinskih jezikov v Sloveniji.

Da bi dodatno pojasnila nekatera vprašanja in pripombe ter priporočila odbora strokovnjakov, na tem mestu podaja svoje pripombe k petemu poročilu odbora strokovnjakov.

1. poglavje

V zvezi z II. delom listine Vlada RS poudarja, da je ob njeni ratifikaciji Slovenija predložila izjavo, v kateri je zapisano:

»Republika Slovenija izjavlja, da sta na podlagi Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih italijanski in madžarski jezik na ozemlju Republike Slovenije regionalna ali manjšinska jezika. V skladu z drugim odstavkom 2. člena listine bo Republika Slovenija za ta jezika uporabljala naslednje določbe III. dela listine ...«

V skladu s petim odstavkom 7. člena listine bo Republika Slovenija smiselno uporabila določbe prvega do četrtega odstavka 7. člena za romski jezik.

V Republiki Sloveniji se listina torej uporablja za: italijanski, madžarski in romski jezik.

Kot sestavni del dokumentacije o ratifikaciji listine je izjava za Vlado RS zavezujoča. Treba je poudariti, da nobena od pogodbenic ni imela pripomb na vsebino izjave.

Vsebina izjave izhaja iz slovenske ustave, ki dve narodni manjšini – italijanski in madžarski narodni skupnosti – in romsko skupnost priznava kot ustavne kategorije.

V skladu z Ustavo Republike Slovenije imata avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti zagotovljene posebne kolektivne pravice. Določena mera kolektivnih pravic je zagotovljena tudi romski skupnosti (64. in 65. člen ustave).

Ljudje, ki pripadajo vsem drugim etničnim skupinam, vključno s hrvaško, srbsko in nemško govorečimi etničnimi skupinami, uživajo individualne pravice v skladu s 14., 61. in 62. členom ustave, ki vsakomur zagotavlja enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na narodnost (14. člen); pravico, da svobodno izraža pripadnost k svojemu narodu ali narodni skupnosti, da goji in izraža svojo kulturo in uporablja svoj jezik in pisavo (61. člen); in pravico, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopkih pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določi zakon (62. člen).

Leta 2011 je bila sprejeta Deklaracija Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji, ki zagotavlja podlago za ustanovitev Sveta

Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (v nadaljnjem besedilu: svet). Svet deluje kot posvetovalno telo, ki obravnava vprašanja, zahteve in predloge pripadnikov teh narodnih skupnosti ter sprejema stališča do predlogov sklepov vlade in ministrstev, ki se nanašajo na tematike teh narodnih skupnosti. Svet zagotavlja institucionalni okvir za dialog med predstavniki vlade in predstavniki teh narodnih skupnosti.

Republika Slovenija uresničevanje individualnih pravic v kulturi zagotavlja tudi članom nemško govoreče etnične skupine v Sloveniji. Ministrstvo za kulturo vsako leto objavi razpis za izbiro kulturnih projektov po programu, ki je namenjen članom nemško govoreče etnične skupine in se financira iz proračunskih sredstev, namenjenih za kulturne dejavnosti na podlagi Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti. Cilji javnega razpisa so ohranjanje, razvijanje in spodbujanje jezikovne in kulturne raznolikosti ter kulturne identitete pripadnikov nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji ter doseganje višje ravni regionalnega in področnega kulturnega vključevanja njenih pripadnikov.

Slovenski izobraževalni sistem ponuja veliko priložnosti za učenje nemščine, ki je med tujimi jeziki, ki se poučujejo v slovenskih osnovnih in srednjih šolah, po razširjenosti na drugem mestu. Nemščine se je tako v obveznih kot izbirnih programih mogoče učiti kot prvi, drugi ali tretji tuji jezik. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport sofinancira tudi poučevanje nemškega jezika in kulture v dopolnilnem pouku za učence tujih narodnosti (glej tabelo II spodaj).

Hrvaščine in srbsčine se je kot tujega jezika v osnovnih šolah mogoče učiti v sklopu obveznih izbirnih predmetov in v okviru dopolnilnega pouka maternega jezika in kulture za učence tujih narodnosti (glej tabelo II spodaj).

Slovenija je edina država v Evropi s krovnim zakonom o Romih, ki uživajo zaščito na ustavni ravni. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport si skupaj z Zavodom za šolstvo RS prizadeva uvesti romski jezik kot pouk maternega jezika in kulture za pripadnike romske skupnosti, kar je ena od dejavnosti, vključena v širok nabor ukrepov za povečevanje socialnega in kulturnega kapitala Romov v Republiki Sloveniji. Razvoj jezikovnih veščin vključuje pripravo priročnikov v romskem jeziku in gradiv za učenje romščine ter izdajo slikanic v romščini. Vlada financira kodifikacijo romskega jezika in izdajo romske slovnice in slovarja. Spodbuja nadaljnjo pripravo in objavo slovensko-romskega slovarja. Svet Evrope je kot primer dobre prakse pohvalil slovenski projekt z več deležniki »Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti« in ga objavil na svoji spletni strani.

Republika Slovenija krepi ozaveščenost o jezikih različnih etničnih skupnosti in skupin ter spodbuja razumevanje med jezikovnimi skupinami v državi. Poleg tega spodbuja medije, naj prek javnih razpisov uresničujejo enake cilje. Vlada iz državnih proračunskih sredstev financira medijske programe v javnem interesu, tudi programske vsebine, ki različnim etničnim skupnostim in skupinam omogočajo uresničevanje pravice do javnega obveščanja in obveščenosti.

Ministrstvo za kulturo sofinancira tudi programe Radiotelevizije Slovenija v jezikih narodnih skupnosti ter drugih etničnih skupnosti in skupin. Skladno z Zakonom o Radioteleviziji Slovenija je oddajanje radijskih in televizijskih programov italijanske in madžarske narodne skupnosti ter radijskih in televizijskih oddaj za romsko skupnost opredeljeno kot dejavnost javne službe, ki jo je dolžna izvajati Radiotelevizija Slovenija. V svojih programih mora Radiotelevizija Slovenija med

drugim tudi podpirati širjenje vednosti o drugih kulturah, ki so zastopane v Sloveniji, in njihovih predstavnikih.

Ministrstvo za kulturo sofinancira kulturne projekte italijanske in madžarske narodne skupnosti, romske skupnosti, hrvaške in srbske etnične skupnosti ter nemško govoreče etnične skupine (glej tabelo I spodaj). Cilj je ohranjati, razvijati in spodbujati kulturo, jezik in identiteto

skupnosti ali skupine, spodbujati kakovostno kulturno ustvarjalnost in zagotavljati višjo raven zaščite kulturnih pravic ter regionalnega in področnega kulturnega vključevanja pripadnikov teh skupnosti in skupin. Ozaveščenost o jezikih in kulturah različnih etničnih skupnosti in skupin spodbujajo tudi javne knjižnice.

Ti jeziki so in bodo v obliki ukrepov za ohranjanje, razvijanje in spodbujanje jezikov in kultur različnih etničnih skupnosti in skupin v okviru jezikovnega izobraževanja in infrastrukture vključeni v nacionalne programe za jezikovno politiko (prejšnji je pokrival obdobje 2014–2018, nova resolucija za obdobje 2020–2024 pa je v pripravi).

3. poglavje

Slovenija pripisuje velik pomen pravicam manjšin, ker gre za eno temeljnih človekovih pravic, ki jih zagotavlja njen demokratični politični sistem, ki določa pogoje za njihovo uresničevanje. Posebne pravice manjšin so odraz pluralistične družbe in zagotavljajo temelj strpnosti in razumevanja med ljudmi.

Slovenija redno sodeluje v mnogih dejavnostih mednarodnih in regionalnih forumov, ki obravnavajo manjšinska vprašanja. Dejavno sodelujemo v različnih telesih OZN (kot ena glavnih podpornic resolucije o manjšinskih vprašanjih v Svetu za človekove pravice) in EU.

Bolj uravnotežen pristop odbora strokovnjakov v njegovem petem poročilu bi bolje odrazil splošno visoko raven zaščite in spodbujanja narodnih manjšin v Republiki Sloveniji, vključno s spodbujanjem in zaščito kulturnih (jezikovnih) pravic pripadnikov drugih etničnih skupnosti in skupin.

Vlada Republike Slovenije je trdno odločena nadaljevati svoja prizadevanja za krepitev in spodbujanje strpnosti do jezikov svojih narodnih manjšin ter drugih etničnih skupnosti in skupin ter bo tudi v prihodnje obravnavala vprašanja, kjer obstajajo možnosti za izboljšave, v skladu z Ustavo Republike Slovenije in izjavo, ki jo je predložila ob ratifikaciji listine.

Tabela I – Kulturni programi

1. Kulturni programi madžarske narodne skupnosti in dejavnosti za ohranjanje madžarskega jezika

Leto	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2018	420.142,27
2019	421.341,00
2018–2019	841.483,27

2. Kulturni programi italijanske narodne skupnosti in dejavnosti za ohranjanje italijanskega jezika

Leto	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2018	289.927,00
2019	203.795,00
2018–2019	493.722,00

3. Sofinancirani kulturni projekti za romsko skupnost v Republiki Sloveniji

Leto	Število sofinanciranih kulturnih projektov	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2016	83	92.115,00
2017	75	92.115,00
2018	57	92.115,00
2019	71	92.115,00
2016–2019	286	368.460,00

4. Sofinancirani kulturni projekti za nemško govorečo etnično skupino na podlagi javnega razpisa za izbiro kulturnih projektov po programu, ki je namenjen članom nemško govoreče etnične skupine v Republiki Sloveniji, in javnega razpisa za sofinanciranje kulturnih projektov različnih etničnih skupnosti in skupin, ki ga objavlja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

a) Javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov na podlagi Sporazuma med Vlado Republike Avstrije in Vlado Republike Slovenije o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti

Leto	Število sofinanciranih kulturnih projektov	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2016	22	22.108,00
2017	21	22.108,00
2018	25	22.108,00
2019	18	22.108,00
2016–2019	86	88.432,00

b) Javni razpis za sofinanciranje kulturnih projektov različnih etničnih skupnosti in skupin, ki ga objavlja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

Leto	Število sofinanciranih kulturnih projektov	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2016	2	1.500,00
2017	4	2.000,00
2018	4	2.600,00
2019	2	1.150,00
2016–2019	12	7.250,00

5. Sofinancirani kulturni projekti za hrvaško in srbsko skupnost na podlagi javnega razpisa za izbiro kulturnih projektov različnih etničnih skupnosti in priseljencev v Republiki Sloveniji, ki ga objavlja Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

a) Sofinancirani kulturni projekti za hrvaško skupnost v Republiki Sloveniji

Leto	Število sofinanciranih kulturnih projektov	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2016	35	25.100,00
2017	37	26.150,00
2018	32	22.800,00
2019	29	20.823,00
<i>2016–2019</i>	<i>133</i>	<i>94.873,00</i>

b) Sofinancirani kulturni projekti za srbsko skupnost v Republiki Sloveniji

Leto	Število sofinanciranih kulturnih projektov	Zagotovljena sredstva (v EUR)
2016	90	58.300,00
2017	75	53.771,19
2018	78	48.879,00
2019	85	57.502,00
<i>2016–2019</i>	<i>328</i>	<i>218.452,19</i>

Znesek sredstev, dodeljen za kulturni program madžarske in italijanske narodne skupnosti, in znesek sredstev, dodeljen za javne razpise za kulturne projekte drugih etničnih skupnosti in skupin, se določata glede na proračun Republike Slovenije in v skladu z izraženimi kulturnimi potrebami članov madžarske in italijanske narodne skupnosti ter drugih etničnih skupnosti in skupin.

Tabela II – Izobraževalni programi

Dopolnilni pouk nemščine, srbsčine in hrvaščine kot maternega jezika – število učencev na jezik na leto

	Nemščina		Srbsčina		Hrvaščina	
	Št. učencev	EUR	Št. učencev	EUR	Št. učencev	EUR
2010/11	46	2070,00				
2011/12	46	2070,00			72	
2012/13	60	2700,00	35	1575,00	72	
2013/14	59	2655,00	5	225,00	66	
2014/15	67	3.015,00	8	360,00	112	
2015/16	85	3.825,00			90	
2016/17	90	4050,00	7	315,00	90	
2017/18	90	4.050,00			76	
2018/19	75	3.375,00			79	
2019/20	74	3.330,00	4	180,00	69	

Možnost dopolnilnega pouka maternega jezika je odvisna od sporazumov z zadevnimi etničnimi skupnostmi ali organi oblasti v državah izvora. Pouk, ki poteka v slovenskih osnovnih šolah, financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ). Nekatere etnične skupnosti dodatni pouk maternega jezika organizirajo vsako leto, nekatere pa le občasno. MIZŠ jih spodbuja, naj nadaljujejo svoja prizadevanja za redno zagotavljanje pouka maternega jezika. Hrvaška skupnost ni zahtevala sofinanciranja MIZŠ.